

(Ф 03.01-25)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

Тетяна КОСОВА

«__» червня 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

**ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОС «БАКАЛАВР»**

Тема: «Аналіз ліквідності та платоспроможності банківської установи та шляхи її зміцнення»

Виконав(ла): Анастасія ПЕТРОВА

Керівник: кандидат економічних наук, доцент Оксана ГОРБАЧОВА

Консультанти з окремих розділів пояснювальної записки:

перший розділ - к. е. н., доцент Оксана ГОРБАЧОВА

другий розділ - к. е. н., доцент Оксана ГОРБАЧОВА

Нормоконтролер: старший викладач Наталія ЗАДЕРАКА

Київ 2024

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри
_____ Тетяна КОСОВА
«13» травня 2024 р.

ЗАВДАННЯ
на виконання кваліфікаційної роботи

здобувача вищої освіти ПЕТРОВІЙ Анастасії Максимівні
(прізвище, ім'я у родовому відмінку)

1. Тема кваліфікаційної роботи «Аналіз ліквідності та платоспроможності банківської установи та шляхи її зміцнення» затверджена наказом ректора від __ .04.2024 № ____ /ст.
2. Термін виконання роботи: з 13.05.2024 до 16.06.2024.
3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правова база, дані Державної служби статистики України, дані обліково-інформаційної системи АТ «Райффайзен банк», фінансова, податкова, статистична звітність АТ «Райффайзен банк».
4. Зміст пояснювальної записки:

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

- 1.1. Сутність понять ліквідності та платоспроможності банківської установи
- 1.2. Роль ліквідності та платоспроможності для банківської установи й методологічні засади їх аналізу
- 1.3. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення аналізу ліквідності та платоспроможності банківської установи
- 1.4. Фінансово-економічний паспорт АТ «Райффайзен банк»

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК» ТА ШЛЯХИ ЇХ ЗМІЦНЕННЯ

- 2.1. Фінансово-економічний аналіз діяльності АТ «Райффайзен банк»
- 2.2. Оцінка стану ліквідності та платоспроможності АТ «Райффайзен банк»
- 2.3. Шляхи зміцнення ліквідності та платоспроможності АТ «Райффайзен банк» в умовах мінливого середовища

Висновки до розділу 2

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного) матеріалу:

ЛИСТ 1. Сутність ліквідності та платоспроможності банківської установи.

ЛИСТ 2. Інформаційне забезпечення аналізу ліквідності та платоспроможності.

ЛИСТ 3. Фінансово-економічний аналіз АТ «Райффайзен банк». ЛИСТ 4. Аналіз ліквідності АТ «Райффайзен банк» ЛИСТ. 5. Аналіз платоспроможності АТ «Райффайзен банк».

ЛИСТ. 6. Шляхи зміцнення ліквідності та платоспроможності АТ «Райффайзен банк».

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1	Написання першого розділу кваліфікаційної роботи та надання його керівнику	13.05.2024 – 21.05.2024	
2	Написання та оформлення матеріалів другого розділу кваліфікаційної роботи і надання його керівнику	22.05.2024 – 31.05.2024	
3	1. Узгодження кваліфікаційної роботи з науковим керівником. 2. Проходження нормоконтролю та перевірку на академічну доброчесність. 3. Отримання рецензії та відгуку на кваліфікаційну роботу. 4. Підготовка виступу.	01.06.2024 – 04.06.2024	
4	1. Переплетення кваліфікаційної роботи, підготовка презентації та доповіді 2. Подання кваліфікаційної роботи та супровідних документів секретарю ДЕК	05.06.2024 06.06.2024	

7. Консультанти з окремих розділів

РОЗДІЛ	КОНСУЛЬТАНТ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)	ПІДПИС, ДАТА	
		ЗАВДАННЯ ВИДАВ	ЗАВДАННЯ ПРИЙНЯВ
РОЗДІЛ 1	к. е. н., доцент Оксана ГОРБАЧОВА		
РОЗДІЛ 2	к. е. н., доцент Оксана ГОРБАЧОВА		

8. Дата видачі завдання: «13» травня 2024 р.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Оксана ГОРБАЧОВА

(підпис керівника)

Завдання прийняв до виконання _____ Анастасія ПЕТРОВА

(підпис здобувача)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи «Аналіз ліквідності та платоспроможності банківської установи та шляхи її зміцнення»: 137 с., 15 рис., 17 табл., 92 використаних джерел.

Мета кваліфікаційної роботи: дослідити теоретико-методологічні аспекти, які становлять основу аналізу ліквідності та платоспроможності банківської установи, проаналізувати стан ліквідності та платоспроможності АТ «Райффайзен банк» та визначити шляхи їх зміцнення.

Об'єктом дослідження є ліквідність та платоспроможність банківської установи, які підлягають аналізу, і шляхи їх зміцнення.

Предметом дослідження є поняття ліквідності та платоспроможності банківської установи, здійснення їх аналізу та пошук шляхів їх зміцнення на прикладі АТ «Райффайзен банк».

Методи дослідження: аналіз, дедукція, синтез, індукція, описовий, табличний і графічний методи.

Результати кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень та у практичній діяльності фахівців-фінансистів.

ЛІКВІДНІСТЬ, ПЛАТОПРОМОЖНІСТЬ, БАНКІВСЬКА УСТАНОВА, АНАЛІЗ, КОШТИ, АКТИВИ, ЗОБОВ'ЯЗАННЯ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ.....	12
1.1. Сутність понять ліквідності та платоспроможності банківської установи...12	
1.2. Роль ліквідності та платоспроможності для банківської установи й методологічні засади їх аналізу.....22	
1.3. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення аналізу ліквідності та платоспроможності банківської установи.....26	
1.4. Фінансово-економічний паспорт АТ «Райффайзен банк».....32	
Висновки до розділу 1.....38	
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК» ТА ШЛЯХИ ЇХ ЗМІЦНЕННЯ.....	40
2.1. Фінансово-економічний аналіз діяльності АТ «Райффайзен банк».....40	
2.2. Оцінка стану ліквідності та платоспроможності АТ «Райффайзен банк».....64	
2.3. Шляхи зміцнення ліквідності та платоспроможності АТ «Райффайзен банк» в умовах мінливого середовища.....67	
Висновки до розділу 2.....75	
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81
ДОДАТКИ.....	92

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

НБУ – Національний банк України

МВФ – Міжнародний валютний фонд

кн. – книга

розд. – розділ

част. – частина

ст. – стаття

п. – пункт

пп. – підпункт

ЄБРР – Європейський банк реконструкції та розвитку

МСФЗ - міжнародні стандарти фінансової звітності

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах посилення кризових явищ на глобальному рівні сьогодні вітчизняні банківські установи змушені функціонувати під впливом зростаючих ризиків, що характерні для банківської діяльності. З огляду на це особливої важливості набуває те, наскільки стабільним є фінансовий стан банку, про що можна дізнатись через такі базові якісні характеристики, як ліквідність та платоспроможність.

Зважаючи на значну кількість досліджень наведених питань та беручи до уваги поширення дестабілізуючих процесів в економіці, завдання підтримки прийняттого рівня ліквідності та платоспроможності банківської установи у коротко- та довгостроковій перспективі набуває все більшого значення. Це у свою чергу вимагає більш детального розуміння сутності даних категорій, зокрема з боку того, який вплив вони здійснюють на загальний фінансовий стан банку та, які наслідки можуть виникнути у разі погіршення їх ключових показників. Крім цього, важливим є розкриття методологічних засад, на яких ґрунтується здійснення аналізу ліквідності та платоспроможності банківської установи. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення також здійснює безпосередній вплив на аналіз даних показників, що у свою чергу посилює потребу у розкритті основних положень законодавчих актів, які визначають його основні засади й особливості. Разом з цим перед аналізом діяльності банківської установи першочерговим етапом є формування фінансово-економічного паспорту, що дозволяє виявити головні дані про банк і те, під впливом яких чинників він функціонує.

Для того, щоб повною мірою зрозуміти як банк проваджує свою діяльність, доцільним є здійснення фінансово-економічного аналізу його фінансового стану та показників, що дають змогу охарактеризувати тенденції, які йому притаманні впродовж визначеного періоду. Після цього доцільним є аналіз ліквідності й платоспроможності банківської установи через розрахунок відповідних коефіцієнтів та встановлених регулятором і висвітлених у чинних документах

нормативів. Беручи до уваги результати такого аналізу, нагальним є визначення шляхів зміцнення стану цих показників, беручи до уваги мінливість середовища, слабкі сторони та специфіку діяльності окремого банку в цілому.

Тому, зважаючи на важливість дослідження окреслених питань, обрану тематику кваліфікаційної роботи можна вважати актуальною.

Теоретико-методологічна база дослідження. Свій внесок у вивчення ліквідності та платоспроможності банків внесли такі дослідники, як: Н. Блащук-Дев'яткіна [28], М. Волвенкова [29], Т. Воронкова [41], В. Гірняк [30], О. Гладчук [31], І. Грищенко [41], У. Грудзевич [32], Н. Гунько [33], Н. Данік [34], О. Демянчук [36], К. Дорохова [40], Н. Дребот [32], І. Єпіфанова [52], А. Єфіменко [59], Т. Журавльова [40], О. Замковий [51], В. Зянько [52], О. Іващук [53], Н. Коваль [52], А. Козак [57], В. Койло [59], О. Коротка [29], Т. Косова [58], Н. Криворучко [57], Т. Кубах [59], О. Ладан [60], В. Линьова [62], Ю. Макаренко [61], М. Марич [31], А. Марнопольська [51], О. Мартинюк [36], О. Марченко [62], О. Михайлик [63], П. Нікіфоров [31], І. Оладенко [69], О. Пелех [57], К. Передун [82], Р. Перерва [73], Т. Продан [92], С. Пустовгар [82], Т. Путьківський [30], І. Рибак [84], Н. Руцишин [57], Л. Страшинська [63], Т. Сущенко [61], Л. Ткачук [52], Є. Тодоренко [34], М. Федішин [31], В. Федоренко [41], І. Чуркіна [91], О. Шевцова [73], О. Шептуха [28] та інші [41].

Мета кваліфікаційної роботи: дослідити теоретико-методологічні аспекти, які становлять основу аналізу ліквідності та платоспроможності банківської установи, проаналізувати стан ліквідності та платоспроможності АТ «Райффайзен банк» та визначити шляхи їх зміцнення.

Для досягнення поставленої мети необхідним є виконання наступних **завдань:**

- вивчити сутність понять ліквідності та платоспроможності банківської установи;
- визначити роль ліквідності та платоспроможності для банківської установи та розкрити методологічні засади їх аналізу;

- ознайомитись із нормативно-правовим та інформаційним забезпеченням аналізу ліквідності та платоспроможності банківської установи;
- сформувати фінансово-економічний паспорт АТ «Райффайзен банк»;
- здійснити фінансово-економічний аналіз діяльності АТ «Райффайзен банк»;
- оцінити стан ліквідності та платоспроможності АТ «Райффайзен банк»;
- окреслити шляхи зміцнення ліквідності та платоспроможності АТ «Райффайзен банк» в умовах мінливого середовища.

Об'єктом дослідження є ліквідність та платоспроможність банківської установи, які підлягають аналізу, і шляхи їх зміцнення.

Предметом дослідження є поняття ліквідності та платоспроможності банківської установи, здійснення їх аналізу та пошук шляхів їх зміцнення на прикладі АТ «Райффайзен банк».

Методи дослідження. У процесі роботи над даною кваліфікаційною роботою для якомога повнішого розкриття зазначених питань було використано низку таких методів: аналіз і дедукція – при здійсненні фінансово-економічного аналізу (п. 2.1), оцінці стану ліквідності та платоспроможності АТ «Райффайзен банк» (п. 2.2), таксономічному аналізі ліквідності та геп-аналізі АТ «Райффайзен банк» (п. 2.3), синтез й індукція – при формуванні фінансово-економічного паспорту АТ «Райффайзен банк» (п. 1.4) та визначенні шляхів зміцнення ліквідності та платоспроможності АТ «Райффайзен банк» (п. 2.3), описовий метод – при розкритті сутності понять ліквідності та платоспроможності банківської установи (п. 1.1), ролі ліквідності та платоспроможності для банківської установи й методологічних засади їх аналізу (п. 1.2) та нормативно-правового та інформаційного забезпечення аналізу ліквідності та платоспроможності банківської установи, табличний метод – при висвітленні методів оцінки потреби банківської установи у ліквідних коштах (п. 1.2), основних даних про АТ «Райффайзен банк» (п. 1.4), результатів SWOT-аналізу і

PEST-аналізу АТ «Райффайзен банк» (п. 1.4), динаміки: величини активів, власного капіталу та зобов'язань АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр. (п. 2.1), доходів, витрат та фінансових результатів АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр. (п. 2.1), прибутку, що відноситься до власників материнського підприємства прибутку, що відноситься до часток участі, що не забезпечують контролю АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр. (п. 2.1), величини показників прибутковості, фінансової стійкості та ділової активності АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр. (п. 2.1), величини показників ліквідності та нормативів ліквідності та платоспроможності АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр. (п. 2.2), середнього арифметичного для коефіцієнтів ліквідності АТ «Райффайзен банк» (п. 2.3), стандартного відхилення для коефіцієнтів ліквідності АТ «Райффайзен банк» (п. 2.3) та аналізу розриву (гепу) для АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр. (п. 2.3) і графічний метод – при відображенні факторів впливу на ліквідність банківської установи (п. 1.1), нормативно-правових актів, що регулюють аналіз ліквідності та платоспроможності банку (п. 1.3), базових цінностей функціонування АТ «Райффайзен банк» (п. 1.4), структури активів, власного капіталу та зобов'язань у 2021-2023 рр. (п. 2.1), динаміки величини базового прибутку на акцію, що належить власникам АТ «Райффайзен банк» у 2021-2023 рр. (п. 2.1), характеристики базового вектору-еталону показників ліквідності банку (п. 2.3) і динаміки величини показника таксономічної ліквідності АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр. (п. 2.3).

Практичне значення отриманих результатів. Результати, отримані внаслідок опрацювання даної кваліфікаційної роботи, можуть бути використані для проведення більш детальних досліджень основних засад та специфіки аналізу ліквідності та платоспроможності банківської установи, удосконалення методики його здійснення та пошуку сучасних способів зміцнення стану даних показників.

Апробація отриманих результатів. Результати досліджень, що включені до даної кваліфікаційної роботи, оприлюднені на IV Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові

течії та рішення», 16 листопада 2023 р., м. Київ та на XXIV Міжнародній науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Політ. Сучасні проблеми науки», 2-5 квітня 2024 р., м. Київ.

Публікації. Результати дослідження опубліковані у матеріалах IV Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення», 16 листопада 2023 р., м. Київ, С. 569-572; тезах доповідей XXIV Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Політ. Сучасні проблеми науки», 2-5 квітня 2024 р., м. Київ, С. 65-67 та у Науковому віснику Львівського державного університету внутрішніх справ, 2024, Вип. 1., С. 19-29.

Структура, зміст та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи розміщено на 80 сторінках друкованого тексту, у тому числі 17 таблиць, 15 рисунків та 9 додатків на 46 сторінках. Список використаних джерел містить 92 найменувань і поданий на 11 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

1.1. Сутність понять ліквідності та платоспроможності банківської установи

Між фінансовою стійкістю і стабільністю банківської системи України та показниками ліквідності, прибутковості, капіталу, ризиків банку існує сильний зв'язок, що на сьогодні привертає все більше уваги. Ще у довоєнні часи, яким передувала криза, спричинена COVID-19, коли банківськими установами було доведено збереження у них спроможності проваджувати прибуткову діяльність при високих значеннях показників ліквідності, проблемі ліквідності відводилось особливе значення. Завдяки досить високому запасу ліквідності банківська система України продовжує функціонувати на сучасному етапі її розвитку. Не дивлячись на це, у банків актуалізується питання, яке у полягає у тому, що при підвищенні ними ліквідності і водночас залученні значної кількості грошових засобів на власні рахунки, відбувається скорочення величини прибутку, що посилює ймовірність встановлення неплатоспроможності, не зважаючи на збереження здатності відповідати за зобов'язаннями поточного характеру.

Беручи до уваги наявність різних підходів до трактування поняття «ліквідність» вітчизняних і зарубіжних дослідників, на даний момент не сформовано єдиного сталого визначення. Однак в цілому є можливість відзначити, що ліквідність банку являє собою його здатність задовольняти сукупність вимог стосовно виплат за зобов'язаннями і бути готовим надавати кредити за запитами клієнтів.

Якщо вести мову про нормативно-правове забезпечення поняття «ліквідність банку», то варто відмітити, що воно окреслене у Постанові Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 28.08.2001 р. № 368. Згідно із

основними положеннями даної постанови ліквідність банківської установи представлена здатністю банку забезпечувати виконання взятих на себе грошових зобов'язань, що залежить від того, наскільки збалансовані розміщені активи і зобов'язання у термінах і сумах погашення та відповідно терміни і суми інших джерел і шляхів використання коштів (кредитування та іншого роду витрати).

Судячи із даного визначення, можна сказати, що ситуація із ліквідністю банківської установи безпосередньо залежить від забезпечення певної пропорції трьох складових: власного капіталу, залучених ресурсів і розміщених банківською установою коштів через швидке та зважене управління їхніми ключовими елементами.

Ліквідність банку є основою його стійкості, з огляду на те, що при оптимальному її рівні у нього з'являється можливість при мінімальних витратах виконувати наступні функції:

- відповідати за взятими на себе зобов'язаннями, що можуть актуалізуватись у майбутньому, зокрема і за позабалансовими;
- повертати кредиторам, тобто вкладникам грошові засоби відповідно до строку погашення та до його настання;
- здійснювати платежі згідно із дорученнями клієнтів;
- сплачувати емітовані цінні папери.

Діяльність банківських установ завжди перебуває під дією ризику ліквідності, що полягає у наявності ризику відсутності достатнього обсягу грошових засобів у разі необхідності покриття їх відпливу. Під ризиком ліквідності розуміють ситуацію, за якою банківська установа не здатна вчасно проводити розрахунки для виконання зобов'язань внаслідок неспроможності здійснення оперативного обміну фінансових активів на платіжні засоби, не зазнаючи при цьому суттєвих витрат. Одним із основних факторів появи ризику ліквідності є втрата сприятливого співвідношення величини і строків погашення активів і пасивів, що зумовлює коливання рівня дохідності у бік зменшення.

Враховуючи це, перед банками виникає обов'язок, здійснення якого повинно передбачати постійне керування ліквідністю і утримання її

оптимального стану, щоб без труднощів відповідати за своїми зобов'язаннями, зважаючи на дані про їх терміни, величину і валюту, що використовується у платежах. Разом з цим на банківські установи покладається завдання забезпечення бажаного співвідношення залучених і власних ресурсів та поліпшення структури активів за рахунок збільшення частки активів із високим рівнем ліквідності та прийнятним ступенем ризику. Окрім цього, у системі управління ризиком ліквідності важливо звертати увагу на положення схвалених Регулятором вказівок і рекомендацій щодо того, як оцінювати й керувати банківськими ризиками, на здобутки іноземного досвіду у даній сфері і на особливості діяльності того чи іншого банку. Так за продуманої системи виявлення, оцінювання й управління рівнем ризику ліквідності банківська установа здатна скоротити витрати на випадок ускладнення стану ліквідності, що займає місце елемента гарантування її стабільної діяльності.

Беручи до уваги, підвищений ступінь ризику, який є невід'ємною частиною функціонування банку, існує необхідність у врахуванні менеджментом якомога більшої кількості чинників та величини їх впливу на його ліквідність, так як в іншому випадку ігнорування того чи іншого фактору у перспективі може викликати проблеми із фінансовою стійкістю.

Фактори, що впливають на стан ліквідності банківської установи загалом можна поділити на дві основні групи, що відображені далі на рис. 1.1.

З рис. 1.1 видно, що однією із вагомих груп факторів є саме зовнішні. Не зважаючи на те, що вони не належать до сукупності об'єктів, що піддаються управлінським діям, однак за допомогою їх ефективного аналізу з'являється можливість у повному обсязі оцінити умови зовнішнього середовища, в яких банк провадить свою діяльність та ризики і можливості, які воно пропонує. Тому, розглядаючи діяльність банку в аспекті організації стратегічного управління, достатню кількість уваги варто приділяти детальному вивченню того, яким чином діють фактори зовнішнього спрямування.

Серед зовнішніх факторів ліквідності банківської установи особлива роль відводиться змінам циклічного характеру, сезонним коливанням та надзвичайним факторам.

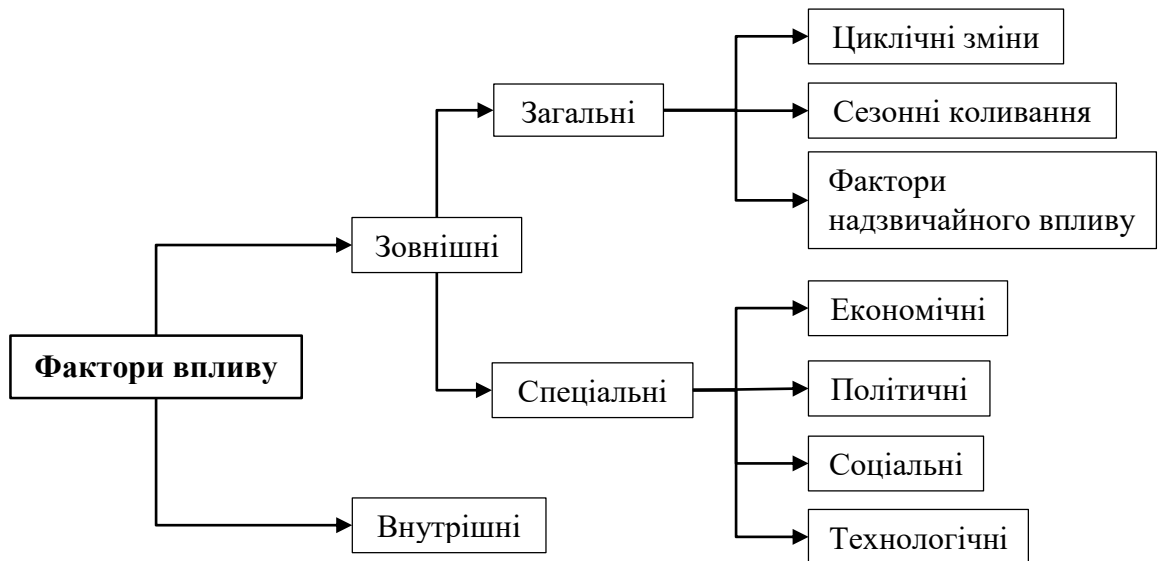


Рис. 1.1. Фактори впливу на ліквідність банківської установи

Джерело: складено автором на основі [60, с. 239-240].

Під економічними циклами передбачається здійснення коливань ділової активності із регулярною періодичністю від економічного піднесення до спаду у результаті збільшення або зменшення таких параметрів, як: обсяги виробництва, сукупний попит, оборот торгівлі та рівень зайнятості.

Причиною виникнення сезонних змін у банківському секторі слугує нестабільність в економічній активності та особливості діяльності певних галузей економіки, з якими тим чи іншим чином взаємодіють банки.

Фактори надзвичайного впливу знаходять своє відображення у проведенні різного роду страйків, революційних подій, військових конфліктів, наслідках стихійних лих та ін. Їх відмінною особливістю є відсутність статистичної стійкості та можливості їх пояснення, керуючись законами розподілу ймовірності.

Щодо групи зовнішніх спеціальних факторів, то вони можуть бути економічними, політичними, соціальними і технологічними.

До числа економічних чинників можна включити стан банківської системи, особливості поточної політики НБУ та загальний вплив економічної ситуації, що відбувається у світі, яка може бути описана за допомогою даних про: перебіг хвиль кризових явищ в економіці, становище банківських установ, які мають статус своєрідних донорів для певних вітчизняних банків, та зокрема і в Україні: про наявність дефіциту бюджету, складнощі, що стосуються отримання кредитів від МВФ і про несприятливі зміни кредитного рейтингу держави. В сучасних умовах чинник, що пов'язаний із станом світової економіки, набув особливого значення, оскільки саме він і фінансова криза на глобальному рівні зумовили певні наслідки неліквідності, прикладом чого може слугувати закриття можливості отримання банками фінансування із зовнішніх джерел. Ліквідність безпосередньо перебуває під впливом становища материнської компанії, якою у даному разі є банк, що здатний підтримувати ліквідність, і дочірніх структур, труднощі функціонування яких стимулюють банк до вкладення в них додаткових коштів, що в свою чергу знижує рівень його ліквідності. При нестабільності і послабленні економіки банківська система насамперед потерпає від зниження довіри як клієнтів, так й інвесторів. Такого роду ситуація несе за собою ланцюгову реакцію, що супроводжується зниженням якості кредитного портфеля банківської установи, відтоком депозитів і погіршенням ліквідності в цілому. У випадку нерівномірності регіонального економічного розвитку зростає потреба у складанні прогнозів грошових потоків, враховуючи те, на якій території розташовуються територіальні підрозділи банківської установи.

Зараз актуалізувався вплив саме політичних чинників на показник ліквідності банківських установ України у зв'язку із нестабільною політичною ситуацією та соціальною напруженістю.

Соціальні фактори представлені ступенем довіри до банків, рівнем доходів громадян та тим, наскільки вони схильні до заощаджень. Ця група чинників окреслює бажання та можливості громадян споживати банківські продукти.

Не менш важливими є технологічні фактори, що обумовлюються тим, якою мірою розвинена інформаційна інфраструктура, від якої залежить

спроможність формування швидкої відповіді на зміни, і станом комунікаційної мережі між окремими банківськими установами та між банком і регулятором, що сприяє поліпшенню зв'язків банків-контрагентів у напрямку пришвидшення процесів із розміщення грошових засобів під час регулювання показників ліквідності.

Внутрішні чинники впливу представлені специфікою затвердженої банком політики його діяльності, якістю його активів і пасивів, тим, наскільки ефективними є рішення корпоративного управління та менеджменту, капітальною базою, власне самою ліквідністю банківського продукту, змогою залучення коштів на фінансових ринках й іміджем. Як вже було зазначено раніше, ключова роль у забезпеченні бажаного стану ліквідності відводиться тому, якою мірою збалансовані активи і пасиви банку за строками і сумами. Якщо вони збалансовані, то ризик появи кризи ліквідності мінімізується, так як при цьому буде спостерігатись забезпечення зобов'язань банку відповідними ресурсами, а при узгодженості у строках – виникають можливості своєчасного виконання зобов'язань, уникаючи отримання збитків під час реалізації активів. З цього випливає, що за тим, наскільки високим є ступінь узгодженості, можна зробити висновок про збалансованість чинної політики банку, відповідно про стан його ліквідності та фінансової стійкості в цілому. Роль своєрідного запасу міцності відіграє капітал банку, на якого покладається захист від ймовірних втрат ліквідності (гарантування грошових засобів вкладників і покриття ризиків активів) як під часу перебігу несприятливих подій, так і при звичних умовах діяльності, оскільки його обсяг і достатність сприяє зростанню ліквідності.

Спираючись на дану інформацію, можна із впевненістю сказати, що розуміння того, які саме фактори можуть впливати на ліквідність банківської установи, є корисним при організації роботи банківської установи. Адже у разі недостатнього рівня ліквідності банк здатний втратити не лише здатність проводити розрахунки за взятими на себе зобов'язаннями, а й залучати ресурси для забезпечення ефективної і стабільної діяльності.

Вказувати ж на стан ліквідності банку можуть дані про позиції банківської установи на рику банківських послуг. Індикаторами наявності суттєвих проблем у банку із ліквідністю є:

- припинення надання банком кредитів позичальникам із задовільним рівнем платоспроможності;
- прийняття банківською установою не вигідних умов продажу власних активів;
- надання згоди на будь-яких варіанти отримання кредитів від інших банків;
- сплата надмірних відсоткових ставок за депозитами або відтік клієнтів банківської установи.

Погіршення рівня ліквідності є одним із перших індикаторів, що вказують на існування фінансових проблем у банку. За такого розвитку подій досить часто набирають оберти переорієнтація клієнтів у бік конкурентів банку та водночас процеси із закриття рахунків, що, як наслідок, слугує поштовхом до загострення питання нестачі ліквідних коштів і розвиток кризи ліквідності. Основною причиною розгортання явищ кризи ліквідності у банківській установі є виникнення і поглиблення платіжного дефіциту у результаті наявних тенденцій на фінансовому ринку і тим, якими темпами він розвивається, застосування недостатньо зважених методів управління станом ліквідності й незадовільного ступеня гнучкості самого банку у плані оперативного внесення змін до затвердженої політики паралельно із появою відповідних змін на фінансовому ринку, в т. ч. і на ринку банківських продуктів.

З огляду на вищевикладене організація управлінських заходів щодо ліквідності і власне ризиків ліквідності належить до першочергових завдань, які постають перед центральними і комерційними банками. Пояснюється дана пріоритетність тим, наскільки потужним може буде вплив, спровокований як у випадку дефіциту, так і профіциту ліквідності конкретної банківської установи та всієї системи у цілому. Зважаючи на це підтримка прийняттого стану вільної ліквідності банків відіграє роль своєрідного двигуна, від роботи якого залежить

розвиток і стійкість банку та банківської системи, становище національної грошової одиниці та успішність процесів послаблення інфляції у державі. Звертаючи увагу на міжнародну практику управління банківською ліквідністю, головним втіленням якого є Базельські підходи до здійснення заходів контролю і нагляду за ризиком ліквідності банків, є змога наголосити на доцільності їх застосування і в Україні. За допомогою знань базових засад рекомендацій щодо управління ризиком ліквідності міжнародного зразка банки здатні були б ефективніше виявляти елементи управління, спрямовані на вирішення проблеми дефіциту ліквідності при перебігу стресових ситуацій.

В цілому термін «платоспроможність» характеризується широким розбігом у смисловому значенні, що представлене платоспроможністю держави, банківської установи, страхової компанії та підприємства. Як правило, платоспроможність є уособленням здатності того чи іншого суб'єкта, що задіяний в економічній діяльності, відповідати за власними зобов'язаннями.

Економічна нестабільність сьогодення ще більше актуалізувала завдання підтримки платоспроможності установ банківської системи. Свідченням стану готовності банку до виконання взятих зобов'язань і забезпечення ним стабільного функціонування навіть за погіршення умов як зовнішнього, так і внутрішнього середовища і наслідків їх впливу слугує ситуація, яка склалась із його платоспроможністю. Тому вельми очевидним стає посилення теоретичного і практичного значення завдання, яке полягає у забезпеченні платоспроможності банківської установи.

Судячи із досліджень, теорії і практики, основи підтримки платоспроможності банку не мають достатнього висвітлення і потребують більшого розкриття у напрямку окреслення її сутності та пошуку підходу з якомога вищим рівнем ефективності та точності до трактування.

Щодо питання, яке стосується категорії платоспроможності саме банківської установи, варто наголосити на тому, що вона наділена певними особливостями відносно загального визначення даного поняття.

Платоспроможність банку характеризує його здатність розраховуватись за взятими на себе зобов'язаннями у повному обсязі та у встановлені строки. Водночас досить близькою за своєю природою до цієї економічної категорії є ліквідність. Однак, порівнюючи вищезазначені терміни, ліквідності притаманний менший рівень динамічності по причині того, що при утворенні окресленої структури активів і джерел коштів, нечастим явищем є їх різкі зміни.

Не дивлячись на те, що дані про ці терміни дають змогу дізнатись про те, чи виходить у банку організувати заходи, пов'язанні із виконанням фінансових зобов'язань, основна відмінність, що їх розрізняє, пояснюється тим, що під ліквідністю розуміють повне виконання всіх зобов'язань, а у випадку платоспроможності – зосереджена увага на їх виконанні за допомогою власного капіталу.

Існування ліквідності та платоспроможності може бути представлене у наступних комбінаціях:

1. платоспроможність і ліквідність – ситуація, за якої у банку наявна можливість задоволення потреб, які виникають у клієнтів у грошових засобах, повною мірою та здійснювати розрахунки стосовно його фінансових зобов'язань в цілому;

2. платоспроможність і неліквідність – при даному варіанті розвитку подій банківська установа не спроможна погашати обсяг своїх зобов'язань в той же час, як настає закінчення терміну їх дії. Відповідно процеси, націлені на те, щоб відтермінувати платіж, несуть за собою негативні наслідки, наприклад, накладення штрафних санкцій, проте у банку все ж таки буде можливість виплати боргів завдяки очікуваним грошовим надходженням від провадження операційної діяльності;

3. неплатоспроможність і ліквідність – у цьому разі боргові зобов'язання можуть бути погашені банком вчасно за умови придбання кредитів ліквідності на ринку міжбанківських кредитів;

4. неплатоспроможність і неліквідність – за такого варіанту банківська установа не здатна виконувати обсяг зобов'язань, що у результаті перешкоджає проваджувати основну діяльність у звичному режимі.

Загалом існує два варіанти, за якими банківська установа може стати неплатоспроможною. Як відомо, банк здатний отримувати дохід завдяки кредитуванню фізичних осіб, підприємств та інших установ фінансового сектору за допомогою коштів, розміщених у депозитах клієнтів. Якщо у банку зберігається можливість сплачувати за кредитами та покривати невиконання зобов'язань завдяки наявним резервам готівкових коштів, стан його діяльності вважається стабільним.

Банківська установа набуває статусу платоспроможної лише за перевищення її активів, зокрема грошових резервів і кредитів над його зобов'язаннями, а саме над депозитами клієнтів.

Ще однією вагомою причиною неплатоспроможності банку може стати загострення готівкової кризи. Так, у випадку збільшення масового попиту клієнтів на одержання готівки внаслідок розгортання фінансової кризи, у банку може виникнути ситуація відсутності грошових засобів.

Отримання додаткових коштів можливе від інших банківських установ або ж за рахунок ліквідації активів, але це може викликати погіршення ситуації. Неплатоспроможність банків також може бути зумовлена відсутністю належного контролю та поширенню випадків набігів на банки. Яскравим прикладом слугує травень 1984 року, що ознаменувався для Continental Illinois National Bank and Trust Company численними позовами від кредиторів і вилученнями, що призвело в кінцевому результаті до визнання його неплатоспроможним навіть попри втручання уряду.

Розглядаючи теперішню ситуацію з ліквідністю банків, варто зазначити, що рух у бік зниження основних показників ліквідності спостерігався передусім протягом перших місяців війни. Однак значною мірою завдяки відносно високому ступеню короткострокової ліквідності банківська система вистояла і продовжила своє стабільне функціонування, уникнувши значних обсягів втрат.

Надходження від міжнародної допомоги та емісійне фінансування бюджету держави сприяли стрімкому підвищенню банківської ліквідності.

У 2023 році нових обертів набрав надлишок ліквідності, який може бути знижений, якщо НБУ введе в дію нові вимоги до обов'язкових резервів, що створило б умови для збільшення строкових депозитів.

Таким чином, підсумовуючи вище викладене, є можливість зробити висновок, що ліквідність та платоспроможність банківської установи представляють собою досить взаємопов'язані категорії, які мають декілька варіантів трактування. Крім цього вони підпадають під вплив різного роду зовнішніх та внутрішніх чинників та можуть співіснувати у певних комбінаціях, що наголошує на потребі достатнього розуміння даних понять.

1.2. Роль ліквідності та платоспроможності для банківської установи й методологічні засади їх аналізу

Для ухвалення зважених управлінських рішень необхідним є використання низки підходів для оцінки потреб банку у ліквідних ресурсах. Постійний аналіз цих потреб може стати в пригоді для мінімізації випадків дефіциту та профіциту.

Всю сукупність методів, застосування яких дає змогу оцінити потребу банківської установи у ліквідних коштах, можна групувати наступним чином, що відображено далі у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Методи оцінки потреби банківської установи у ліквідних коштах

Назва методу	Мета застосування
1	2
Метод структури коштів	Для визначення відповідності певних видів джерел і шляхів використання банківських ресурсів.
Метод коефіцієнтів	Широко використовується представниками менеджменту банківської установи, в основу якого покладено аналіз наявних тенденцій коливань стану ліквідності та порівняльний аналіз, що сприяє затвердженню зважених управлінських рішень.

Закінчення табл. 1.1

1	2
Метод об'єднання джерел та використання коштів	Доцільно застосовувати при формуванні прогнозів про динаміку профіциту або нестачі ліквідності на довгострокову перспективу. Належить до числа найбільш ефективних способів, націлених на підтримку рішень, пов'язаних із управлінням ліквідністю.

Джерело: складено автором на основі [31, с. с. 82; 52, с. 102-103].

Розглядаючи табл. 1.1, одним з методів є метод структури коштів, використання якого передбачає:

- затвердження для кожного джерела чітких вимог щодо збереження певної їх частини у ліквідній формі;
- здійснення розподілу джерел коштів банківської установи на перелік категорій, що повинно базуватись на оцінці можливості їх втрати;
- виділення ресурсів із кожного із джерел для їх подальшого направлення для фінансування активів.

Однак у даного методу є головний недолік, що полягає в ігноруванні такого аспекту, як терміни завершення окремих кредитів і депозитів банківської установи при створенні прогнозів ліквідності, що у свою чергу може призводити до надлишкового або ж недостатнього (при здійсненні поточних платежів) розрахунку її резервів.

Також заслуговує уваги метод коефіцієнтів, що базується на встановленні органами банківського нагляду низки нормативів ліквідності, дотримання яких є обов'язковим для банків.

Слабкою стороною наведеного методу є відображення стану ліквідності за допомогою нормативних коефіцієнтів лише на конкретну дату, проте важливо пам'ятати про ймовірність впродовж певного проміжку часу виникнення суттєвих розривів у ліквідності, що може похитнути впевненість у виконанні зобов'язань стосовно вкладників та іншого роду кредиторів, при настанні несприятливої кон'юнктури.

Методом об'єднання джерел і використання коштів передбачається порівняння даних про потребу у ліквідних коштах і відповідно наявних у банківської установи обсягів джерел їх надходження.

Використовуючи метод фондового пулу необхідно пройти такі етапи:

1. Обрати плановий період для проведення оцінки ліквідності.
2. Скласти прогнози величини депозитів і кредитів на визначений період.
3. Здійснити розрахунки того, яким чином змінюватиметься обсяг ліквідних коштів протягом даного часу.
4. Визначити нетто-позицію банківської установи впродовж обраного періоду.
5. Сформувати потенційно можливий план дій на випадок того, якщо виникне позитивне сальдо або ж дефіцит ліквідності.

Ефективним цей метод стає за умови достатнього рівня однорідності ресурсної бази банківської установи та обмеженості у можливостях застосування джерел збільшення ліквідних ресурсів недепозитного походження.

Першим двом зазначеним методам притаманна орієнтація на реалізацію управлінських заходів щодо миттєвої ліквідності з огляду на те, що хоч вони і дають змогу дізнатись про те, яка у банку поточна потреба у ліквідних активах, проте питання оцінки характеру і вагомості її зміни у подальшому при виконанні банком зобов'язань перед клієнтами і навпаки – залишається відкритим.

Зважаючи на складність такого системного поняття як ліквідність банківської установи, її не можна охарактеризувати лише за допомогою обрахунку одного показника, що дає підстави говорити про необхідність використання комплексу показників для формування повної картини про стан ліквідності банку.

Якщо розглядати ліквідність банку в аспекті особливостей розрахунку її показників за кордоном, то варто відзначити, що існують певні відмінності у назві, їх кількості та у методології обчислення. Різниця у нормативних та граничних значеннях показників ліквідності зумовлена насамперед тим, яким чином відбувається розвиток економіки, фінансових ринків і банківських систем

у тій чи іншій країні, хоча для розвинених країн притаманним є обмежений перелік економічних нормативів, що характеризують ліквідність.

Досліджуючи ліквідність в аспекті здійснення над нею контрольних заходів з боку національного регулятора, необхідно відмітити, що НБУ використовує широкий спектр інструментів, щоб здійснювати вплив на ліквідність як на макро-, так і на мікрорівні. Для макрорівня звичними є застосування мінімальних вимог до формування резервів, обмежень адміністративного характеру, стабілізаційних позик та операцій: із державними цінними паперами, операцій своп, на відкритому ринку, рефінансування, боргових операцій. На мікрорівні НБУ затверджено комплекс нормативів ліквідності, що включає коефіцієнт покриття ліквідністю як за всіма валютами, так і в іноземній валюті (LCR_{BV} та LCR_{IB} відповідно) і коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR).

За допомогою такого нормативу, як коефіцієнт покриття ліквідністю НБУ встановлюється мінімальний рівень ліквідності, який потрібний для того, щоб банківська установа була спроможна покривати чистий очікуваний відплив грошових засобів впродовж 30 календарних днів, враховуючи при цьому стрес-сценарій.

Значення даного нормативу поступово збільшувалось: так із 31 грудня 2018 року для LCR_{BV} було встановлено 80%, а для LCR_{IB} – 50%. Починаючи з другого півріччя 2019 року це значення для двох показників збільшилось до 90%, після чого з 1 грудня того ж року – до 100%.

Коефіцієнт чистого стабільного фінансування належить до двох коефіцієнтів ліквідності, що були розроблені зусиллями Базельського комітету з банківського нагляду у зв'язку із глобальною фінансовою кризою 2007-2008 рр. За допомогою даного пруденційного нормативу ліквідності встановлюється мінімальна потреба у ліквідності банківської установи у перспективі 1 року. Дотримуючись значення цього нормативу у банків відкривається можливість залучати більш стабільні і довгострокові джерела фондування та водночас послаблюючи необхідність у короткострокових ресурсах. На початку свого

запровадження значення коефіцієнта становило 80%, а потім, із настанням 1 жовтня 2021 року – 90%. Із NSFR з метою відповідності чинним нормам законодавчих актів ЄС відбулись нововведення, зокрема з 1 квітня 2023 року, що несли за собою збільшення мінімального значення даного показника за всіма валютами до 100%.

До того ж Національним банком України вищезазначені нормативи ліквідності запроваджено, спираючись і на консолідовану основу, тобто LCR_k – у 2018 році та $NSFR_k$ – у 2019 для банківських груп, що становить вагомий вклад у процес, що ґрунтується на наближенні нормативно-правової бази НБУ до актуальних стандартів ЄС. Так вже з 1 квітня 2025 року банківським групам потрібно буде функціонувати у межах нормативного значення цих коефіцієнтів, а саме не менше 100%.

Підсумовуючи вище викладене, можна сказати, що ліквідність та платоспроможність відіграють роль ключових показників, які дають змогу дізнатись про стан фінансової стійкості, стабільності, надійності та фінансової рівноваги тієї чи іншої банківської установи. При цьому не менш значиме місце посідає вибір методології аналізу ліквідності, враховуючи специфіку функціонування банку та власне мету його здійснення, від чого можуть залежати результати даного аналізу, які дають змогу окреслити основні тенденції даних показників та відповідно до цього планувати подальшу діяльність.

1.3. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення аналізу ліквідності та платоспроможності банківської установи

Ліквідність та платоспроможність банківської установи підлягає аналізу відповідно до положень, вкладених у певних нормативно-правових актах.

Перелік актів, який регулює проведення аналізу ліквідності та платоспроможності банку, висвітлено на наступному рис. 1.2.

Із рис. 1.2 першим документом, який слід розглянути, є Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VII містить у ст. 1 розд. 1

загальне визначення неплатоспроможності як такого стану, за якого боржник (за винятком кредитних спілок та страхових компаній) неспроможний виконувати сукупність грошових зобов'язань після настання визначеного терміну перед кредиторами лише через реалізацію зазначених процедур у даному Кодексі або визнана НБУ неплатоспроможність страховика чи кредитної спілки згідно із Законами України «Про страхування» та «Про кредитні спілки» відповідно.

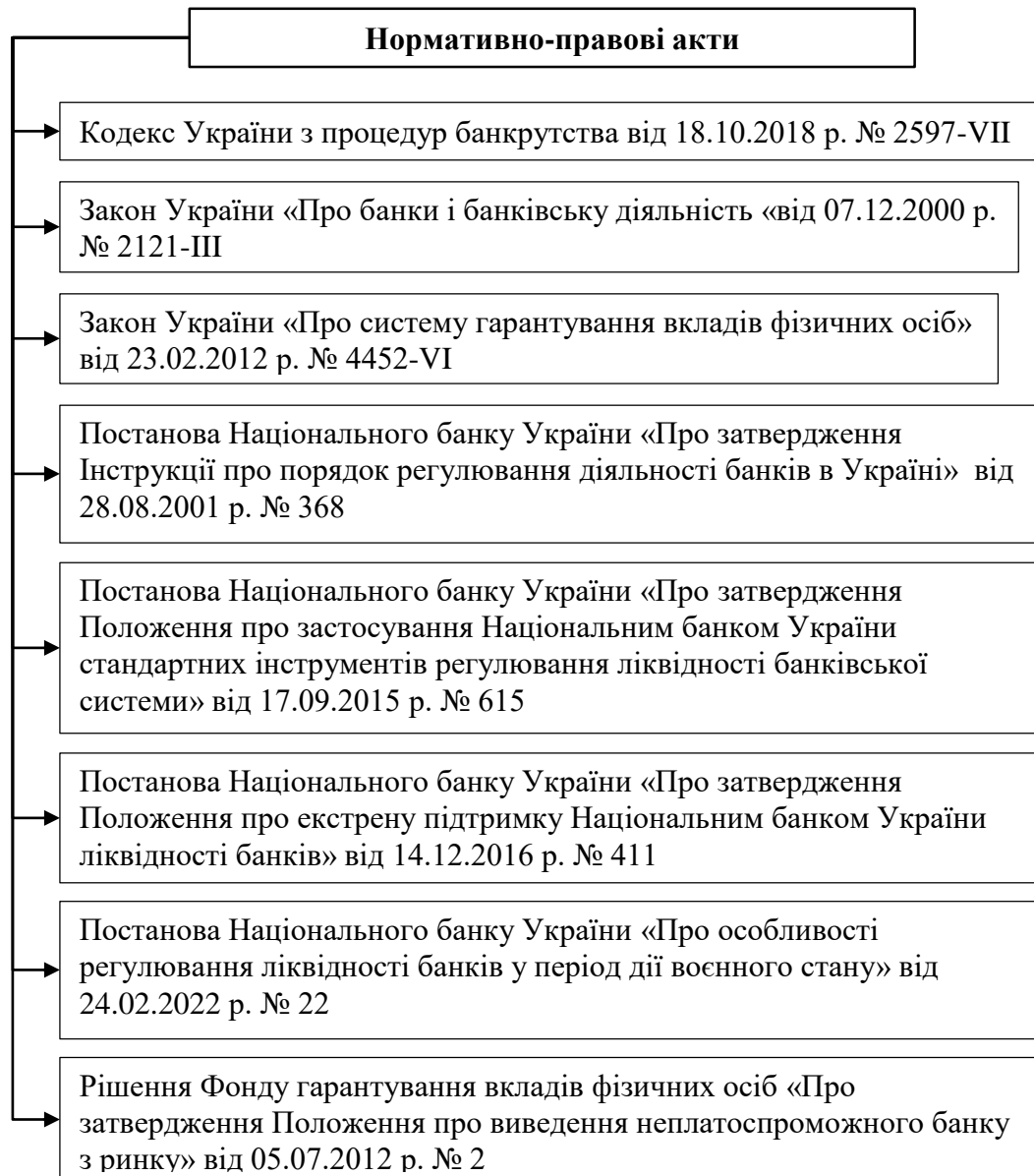


Рис. 1.2. Нормативно-правові акти, що регулюють аналіз ліквідності та платоспроможності банку

Джерело: складено автором на основі [56; 74-80].

Необхідно відмітити, що у част. 2 ст. 2 розд. 1 кн. 1 підкреслено, що дія законодавства щодо відновлення платоспроможного стану боржника чи присвоєння йому статусу банкрута не стосується банків, які виходять з ринку чи щодо яких застосовується ліквідація згідно із Законами України «Про банки і банківську діяльність» та «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб».

У Законі України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III самого визначення ліквідності та платоспроможності банківської установи не наведено. Якщо вести мову про зміст ст. 35², то в ній розкрито важливість підтримки банком у постійному порядку такого рівня ліквідності, щоб дозволяв би своєчасно та у повній мірі відповідати за своїми зобов'язаннями відповідно до термінів їх погашення та дотримання: мінімальної та підвищеної величини нормативів ліквідності (затверджуються НБУ) і достатності внутрішньої ліквідності. У ст. 69 підкреслено увагу на обов'язку банківської установи, що полягає у поданні фінансової та статистичної звітності, яка стосується його діяльності та операцій, його прибутковості, ліквідності та платоспроможності, інформації про афілійованих осіб для оцінювання того, у якому фінансовому стані перебуває банківська установа. У ст. 75 зазначено певні обставини, при наявності яких у НБУ є обов'язок визнати ту чи іншу банківську установу проблемною, а у ст. 76 – неплатоспроможною.

У п. 8 ст. 2 розд. 1 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23.02.2012 р. № 4452-VI та у п. 2.1 гл. 1 Рішення Фонду гарантування вкладів фізичних осіб «Про затвердження Положення про виведення неплатоспроможного банку з ринку» від 05.07.2012 № 2 не наведено самого трактування платоспроможності банківської установи, однак окреслено поняття неплатоспроможного банку, що становить собою таку банківську установу, стосовно якої НБУ було прийняте відповідне рішення щодо включення її до групи неплатоспроможних відповідно до порядку, викладеному у Законі України «Про банки і банківську діяльність».

Як було розглянуто раніше Постановою Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в

Україні» від 28.08.2001 р. № 368 у п 1.1 г. 1 розд. 5 надано визначення ліквідності банку. Однак варто зазначити, що у даному законодавчому акті також розкрито сутність ризику ліквідності, з яким невідривно пов'язана діяльність того чи іншого банку, що представляє собою ризик виникнення ситуації, за якої у банку може бути недостатньо грошових засобів для того, щоб покрити їх відплив. Іншими словами ризик ліквідності – це такий вид ризику, за якого банківська установа не здатна здійснювати розрахунки за своїми зобов'язаннями у визначені терміни по причині відсутності змоги за окремих умов оперативно конвертувати фінансові активи у форму платіжних засобів, не зазнавши при цьому значних витрат. Тому у цьому документі наголошено на необхідності у банків зваженого управління станом ліквідності. Для цього банківські установи повинні підтримувати прийнятний рівень ліквідності з метою забезпечення можливості своєчасно виконувати зобов'язання, зважаючи на їх строковість, розміри та валюту платежу, та створювати відповідні умови для досягнення оптимальних пропорцій коштів власного походження та тих, що отримані у результаті залучення, і для сприятливої структури активів зі зростанням питомої ваги активів із високим рівнем якості та для яких характерний прийнятний ступінь кредитного ризику для того, щоб виконувати правомірні вимоги кредиторів, вкладників та іншого роду клієнтів. Також у розд. 1 даної Постанови визначено перелік нормативів, що стосуються функціонування банківських установ, які безпосередньо, пов'язані і з ліквідністю. Так, з-поміж нормативів, що регулюють стан капіталу, кредитний ризик та інвестування важливе місце належить і згаданим раніше нормативам ліквідності, які представлені у п. 1.2 гл. 1 розд. 5, як: LCR_{BV} , LCR_{IB} та NSFR. Відповідно до п. 1 і п. 2 гл. 2 розд. 5 банківська установа обчислює LCR_{BV} та LCR_{IB} кожного дня, а величина цих показників виступає відношенням величини ліквідних активів, що характеризуються високою якістю за всіма/іноземними валютами до обсягу чистого очікуваного відпливу грошових засобів за всіма/іноземними валютами відповідно. Щодо NSFR, то його розрахунок згідно із п. 2 гл. 3 розд. 5 банківська установа проводить шляхом співвіднесення величини ASF (наявного стабільного

фінансування) до розміру RSF (необхідного стабільного фінансування). Нормативні значення даних показників, що були вказані раніше, також наведені у гл. 2 і 3 розд. 5 даного Положення. Необхідно наголосити на тому, що згідно із п. 1.3-1.5 гл. 1 розд. 8 нормативні значення окреслених пруденційних нормативів ліквідності для спеціалізованих банківських установ є тотожними тим, що встановлені і для універсальних. Переходячи до того, які дані можна вважати звітними, що свідчать про те, яким чином дотримуються нормативи, то із пп. «в» п. 1.2 гл. 1 розд. 9, до них у випадку NSFR можна віднести дані, які обчислені станом на дати, що звітні для файлів, які містять відомості про показники статистичної звітності відповідно до декадної періодичності згідно із нормативно-правовим актом НБУ, в основу якого покладено регламентацію правил організації статистичної звітності, яку подають банківські установи до НБУ. Ознайомившись із пп. «г» п. 1.2 гл. 1 розд. 9 стає зрозумілим, що до цієї групи даних належать щоденні розрахунки LCR_{BV} і LCR_{IB} , що обчислюють, користуючись формулою середньоарифметичної величини, беручи до уваги їх значення, отримувані протягом останніх 30 календарних днів. При цьому відповідно до даних із п. 2.1 гл. 2 розд. 9 філії іноземного банку також зобов'язані розраховувати норматив ліквідності.

Відповідно до п. 4 гл. 2 Постанови Національного банку України «Про затвердження Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи» від 17.09.2015 р. № 615 визначено комплекс стандартних інструментів, що відповідно до затверджених Правлінням НБУ меж і обсягів після обговорення питання за участі Комітету з монетарної політики НБУ використовуються під час реалізації заходів із регулювання ліквідності банківської системи, що складається із операцій: прямого репо, із державними облігаціями України, з рефінансування (кредитів рефінансування та кредитів типу овернайт) та із власними борговими зобов'язаннями. Крім цього, у п. 6 гл. 2 розд. 1 висвітлено, що НБУ встановлюються перелік однакових умов щодо регулювання стану

ліквідності банківських установ. Необхідно зазначити, що це регулювання не здійснюється у напрямку тих банків, які визнано неплатоспроможними.

Відповідно до п. 2 розд. 1 Постанови Національного банку України «Про затвердження Положення про екстрену підтримку Національним банком України ліквідності банків» від 14.12.2016 р. № 411 проведення НБУ підтримки платоспроможних банківських установ в екстреному порядку відбувається за умови того, якщо ці банки впливають на фінансову систему та стан її стабільності в цілому, потребують відповідної підтримки стану ліквідності для того, щоб відповідати за обсягом взятих на себе зобов'язань щодо вкладників й іншого роду кредиторів (за винятком осіб, які пов'язані із банківською установою) та у яких не залишилось інших джерел, щоб підтримувати ліквідність, враховуючи стандартні інструменти для регулювальних заходів щодо ліквідності банківської системи стандартного типу та міжбанківський кредитний ринок. Варто звернути увагу інформацію, що викладено у наступному п. 3 цього ж розділу, яка полягає в тому, що здійснення такої підтримки ліквідності банківських установ в екстреному порядку може бути лише в ролі інструмента з метою подолання тимчасового недостатнього рівня ліквідності у короткостроковій перспективі, а не для вирішення проблем, які пов'язані із його структурою чи як заміна здійсненню додаткової капіталізації банківської установи. При цьому згідно із п. 5 умовою отримання банком екстреної підтримки є його прозора структура власності. Саме ж здійснення екстреної підтримки ліквідності банківської установи через НБУ відбувається через кредитування банківської установи за умов, що розкриті у даному положенні.

Досить актуальною на сьогодні є Постанова Національного банку України «Про особливості регулювання ліквідності банків у період дії воєнного стану» від 24.02.2022 р. № 22, в якій розкрито основні засади здійснення НБУ операцій із рефінансування, враховуючи надання кредитів рефінансування, термін яких не перевищує 1 року, та тих, що безпосередньо пов'язані із розміщенням депозитних сертифікатів НБУ, беручи уваги і ті операції, що пов'язані із розміщенням депозитних сертифікатів через участь у тендерах, передбачаючи

розміщення депозитних сертифікатів терміном до 100 днів, відповідно до меж НБУ щодо максимально можливого обсягу купівлі даних депозитних сертифікатів у НБУ та у банківських установ на міжбанківському ринку згідно із положеннями, викладеними у низці документів та, враховуючи специфіку, окреслену цій Постанові, базуючись на генеральних кредитних договорах, які вже укладені та діють, і на Єдиному договорі банківського обслуговування. Цією Постановою визначаються основи надання НБУ й іншого роду послуг, що мають зв'язок із участю в операціях щодо розміщення депозитних сертифікатів.

Виходячи з цього, можна дійти до висновку, що наявне чинне нормативно-правове забезпечення ліквідності та платоспроможності банківської установи представлено низкою законодавчих актів, але не висвітлює повною мірою сутнісні характеристики даних категорії, суттєвої різниці між ними, що може викликати ряд певних питань у процесі роботи банку, що у свою чергу посилює потребу у подальшому вдосконаленні та доповненні.

1.4. Фінансово-економічний паспорт АТ «Райффайзен банк»

АТ «Райффайзен банк» бере свій початок існування, як складова банківської групи «Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ» (Австрія) із жовтня 2005 року.

Його історія розпочинається з того, що у 1992 році Національним банком України було зареєстровано АКБ «Аваль», після чого вже через 2 роки банк функціонував у ролі АППБ «Аваль». Ще через рік банк одержав акредитацію для здійснення проектів Європейського банку реконструкції та розвитку. 1996 рік ознаменувався створенням процесінгового центру банку, тобто Українського процесінгового центру. У 1999 році банківська установа ввійшла до складу учасників Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. У 2001 році відбулось впровадження власної системи термінових переказів по Україні «Аваль-Експрес». 2004 і 2005 рік запам'яталися для цього банку досягненням рекордної відмітки статутного капіталу, який на той час становив 1000000000 грн. та

придбанням групою «Райффайзен Банк Інтернаціональ Банк-Холдинг АГ» 93,5% акцій. У 2006 році відбулось перейменування АППБ «Аваль» на ВАТ «Райффайзен Банк Аваль». У 2010 році було зафіксовано збільшення величини статутного капіталу понад 3000000000 грн. 2015 рік характеризувався для банку приєднанням ЄБРР до числа акціонерів «Райффайзен Банк Аваль». Чергове збільшення статутного капіталу тільки вже понад 6150000000 грн. трапилось у 2016 році, а через 2 роки було актуальним рекордне збільшення прибутку, що становив 5120000000 грн. У 2019 році такі видання міжнародного рівня, як The Banker, Euromoney, EMEA Finance і Global Finance присудили на той час «Райффайзен Банк Аваль» звання «Кращий банк в Україні». 2020 і 2021 роки відзначаються змінами позиціювання банк на «Райф. Так простіше» та власне перейменуванням банку на АТ «Райффайзен банк». У 2022 році банківською установою було розпочато застосування «хмарних» технологій.

Даною банківською установою пропонується велика кількість різноманітних послуг при чому як стандартного типу, так і новітнього для більше 2500000 клієнтів.

Банк підтримує статус лідера в банківському секторі України за рівнем якості надаваних послуг. Згідно з оцінкою GfK-Україна, що займається дослідженням ринків, наведений банк характеризується репутацією, яка вища середньоринкової.

Загальна інформація про діяльність АТ «Райффайзен банк» наведена далі в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Основні дані про АТ «Райффайзен банк»

Назва категорії	Характеристика
1	2
Повна назва юридичної особи	Акціонерне товариство «Райффайзен Банк»
Скорочена назва юридичної особи	АТ «Райффайзен банк»
Організаційно-правова форма	Акціонерне товариство
Уповноважені особи	Писарук Олександр Володимирович Гуріна Наталія Олександрівна Шевченко Оксана Вікторівна
Код ЄДРПОУ	14305909

Закінчення табл. 1.2

1	2
Види економічної діяльності	Основний: 64.19 Інші види грошового посередництва Інші: 64.91 Фінансовий лізинг 64.99 Надання інших фінансових послуг (крім страхування та пенсійного забезпечення), н.в.і.у. 66.12 Посередництво за договорами по цінних паперах або товарах 66.19 Інша допоміжна діяльність у сфері фінансових послуг, крім страхування та пенсійного забезпечення 66.22 Діяльність страхових агентів і брокерів 66.30 Управління фондами
Статутний капітал, грн.	6154516258,00
Система оподаткування	Загальна
МФО	300335
SWIFT	AVAL UA UK
Кредитний рейтинг позичальника	uaAAA (Standard Rating), Caa1.ua (Moody's)
Дата реєстрації	27.03.1992
Серія і номер свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи	Серія А01 № 646961
Кількість відділень (станом на кінець 2022 року)	385
Середня кількість працівників, осіб (станом на кінець 2022 року)	5504
Місцезнаходження юридичної особи	Україна, 01011, м.Київ, вул. Генерала Алмазова, 4а

Джерело: складено автором на основі [3; 20; 64; 70].

Після ознайомлення із даними з табл. 1.1 варто зазначити місію даного банку, що полягає у стабільному сприянні реалізації інновацій з метою забезпечення якомога якіснішої взаємодії із клієнтами.

Основні цінності, які закладено в діяльність даної банківської установи наведено далі на рис. 1.3.

Розглянувши цінності, на дотримання яких спирається ця банківська установа під час провадження власної діяльності, скориставшись рис. 1.3, доцільним є також сказати про його візію, що побудована на наступних засадах:

- підтримка статусу банку, послуги якого рекомендують частіше;



Рис. 1.3. Базові цінності функціонування АТ «Райффайзен банк»

Джерело: складено автором на основі [26].

- фокусування на пріоритеті, що ґрунтується на досягненні бездоганної якості послуг;

- направлення зусиль на зміцнення конкурентоспроможності за рахунок впровадження інновацій, пошуку та експлуатації нових можливостей.

Для того, щоб зрозуміти всі сильні та слабкі сторони банку, і які можливості та загрози він може отримати від зовнішнього середовища, необхідним є проведення SWOT-аналізу, який з'явився ще у 60-тих роках минулого століття. Цей вид аналізу був запропонований чотирма вченими, що працювали у Гарвардському університеті, а проведення його мало слугувати оцінюванню стратегії бізнесу. Досить цікавим фактом є те, що спочатку цей аналіз був названий як LCAG, що складало перші літери імен відповідних професорів. Тим не менш назву було змінено на нинішню у зв'язку із потребою у більшій її практичності. Якщо говорити про дану банківську установу, фінансово-економічний паспорт якої розглядається, то її SWOT-аналіз представлений далі на табл. 1.3.

Крім наведеного SWOT-аналізу, ще одним інструментом, що може бути корисним для створення загальної картини про економічну діяльність установи та про основні ринкові тенденції є PEST-аналіз, за допомогою якою виникає

можливість дослідити особливості того, як впливають різного роду чинники із макросередовища, а саме: політичні, економічні, соціально-культурні та технологічні на стан бізнесу.

Таблиця 1.3

SWOT-аналіз АТ «Райффайзен банк»

S - Strengths (Сильні сторони)	W - Weaknesses (Слабкі сторони)
Широкий асортимент послуг	Відсутність програми винагород
Банк займає друге місце за стійкістю банків згідно із рейтингом від порталу «Мінфін» за підсумками 4 квартала 2023	Недостатньо широка система акцій під час розрахунку картками банку
Наявність застосунку «MyReif», Raiffeisen Online UA	Наявність явища горизонтального переміщення кадрів у межах всього товариства
Наявність чат-боту	Недостатній рівень зацікавленості персоналу у розвитку банку
Паралельне надання послуг зі страхування	Недостатній рівень доступності та зрозумілості Raiffeisen Online UA
Оперативне реагування на відгуки клієнтів	Недостатня швидкість здійснення переказів коштів порівняно з конкурентами
Наявність відеопорад щодо здійснення певних операцій	Відсутність можливості нарахування відотка на залишок власних коштів на дебетових картках банку
O - Opportunities (Можливості)	T - Threats (Загрози)
Подальша цифровізація банківського сектору	Нестабільна геополітична ситуація в державі
Більш оперативна актуалізація даних на веб-сайті банку	Активізація розвитку з боку конкурентів
Поліпшення онлайн-обслуговування клієнтів	Закриття відділень
Підвищення кваліфікації персоналу	Посилення цінової конкуренції
Зростання попиту на послуги	Мінливість економічного клімату
Урізноманітнення надаваних послуг	Погіршення кредитоспроможності клієнтів банку
Продовження сприяння розвитку електронного документообігу	Поширення хакерських атак
Вкладення зусиль в маркетингову складову діяльності банку	Загострення інфляційних явищ

Джерело: складено автором на основі [6; 19; 26; 50; 65; 83].

Загалом причини проведення PEST-аналіз можуть бути досить різноманітними, однак особливої актуальним він стає під час входу суб'єкта господарювання на ринок. Результати проведеного аналізу для АТ «Райффайзен банк» викладені далі у табл. 1.4.

PEST-аналіз АТ «Райффайзен банк»

Р - Political factors (Політичні фактори)	Е - Economic factors (Економічні фактори)
Нестійкий політичний стан у державі	Ризик загострення кризового стану
Затвердження змін до законодавства, що стосується банківського сектору	Коливання облікової ставки
Тимчасове зростання податку на прибуток для банків до 50% у 2023 році та до 25% - з 2024 року	Нестабільність курсу гривні
Підвищення у 2023 році нормативів обов'язкового резервування з боку НБУ до 10% - у національній валюті, до 20% - в іноземній валюті	Нарощення темпів інвестування в український бізнес
Високий рівень корупції	Посилення партнерства з міжнародними фінансовими інституціями
Отримання державними банками значної частки загального прибутку від усіх банківських установ	Зниження кількості зареєстрованих безробітних
Створення нової Стратегії розвитку фінансового сектору	Збільшення величини заробітної плати
Оновлення законодавства щодо авторського права	Відкриття іноземцями з понад 100 країн в Україні
S – Social factors (Соціальні-культурні фактори)	T - Technological factors (Технологічні фактори)
Зменшення чисельності населення	Наявність значного інтелектуального потенціалу та досить розвиненої технологічної бази у сфері інформаційних технологій
Підвищення потреби в системі охорони здоров'я	Досягнення індексу інноваційності, що вищий за середньосвітовий
Скорочення рівня народжуваності у державі	90% населення мають доступ до швидкісного мобільного інтернету (за оцінками мобільних операторів)
Значні обсяги імпорту товарів	Наявність планів щодо впровадження 5G
Зниження рівня освіти у державі	Пошук рішень для посилення та підтримки стабільного стану кібербезпеки та захисту даних у даній сфері
Популяризація у способі життя українців турботи про фізичне і ментальне здоров'я	Робота над формуванням Стратегії інноваційного розвитку держави до 2030 року
Відновлення органічного ринку України та початок функціонування з 2023 року Державного реєстру органічних операторів	Зростання обсягів видатків на науку
Впровадження в Україні міжнародних стандартів якості ХАССП (на англ. HACCP - Hazard Analysis and Critical Control Points)	Підвищення рівня користування електронними послугами

Джерело: складено автором на основі [7; 8; 11-13; 16-17; 27; 37-38; 42-45; 47-49; 54-55; 66; 81; 85-90].

Отже, АТ «Райффайзен банк» націлений продовжувати покращення якості своїх послуг за допомогою власного набутого досвіду і досвіду інших дочірніх банківських установ «Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ» та застосування новітніх технологій.

Висновки до розділу 1

1. Така економічна категорія як «платоспроможність банку» досить часто досліджується невідривно із поняттям «ліквідність» і в аспекті того, як вони впливають на показники фінансової стійкості банківської установи. Разом з цим значну увагу зосереджують на можливості банку відповідати за власними зобов'язаннями у визначені строки.

2. Ліквідність банківської установи належить до важливих якісних характеристик, що дають змогу дізнатись про стан її стабільності та надійності. Вона залежить від ступеня збалансованості активів і пасивів та строків їх розміщення і залучення відповідно. При цьому належна увага повинна приділятися ризику ліквідності, що полягає у втраті вартості активів або ж у залученні ресурсів за більш високою ціною. Платоспроможність у свою чергу описується не лише здатністю трансформувати активи в оперативно реалізовані, але й наявністю можливості у юридичної особи повністю виконувати власні зобов'язання. Тому можна наголосити на первинності ліквідності та вторинності платоспроможності під час формування умов для підтримки стабільності функціонування банку. Тому у загальному підсумку, можна сказати, що ліквідність та платоспроможність банку відіграють значну роль у підтримці фінансової безпеки та визначають його тенденції діяльності, що постійно зазнає впливу різноманітних факторів, в цілому.

3. Нормативно-правове забезпечення, що, хоч і не в повній мірі розриває ключові поняття аналізу ліквідності та платоспроможності банківської установи, проте водночас посідає особливе місце, оскільки, крім загальних положень містить комплекс нормативів, яких потрібно дотримуватись. Показникам

ліквідності та платоспроможності, безумовно, притаманний зв'язок, величина яких повинна знаходитись у межах, закріпленими відповідними нормативами, для забезпечення ефективного функціонування банківської установи. Адже інформація про їх значення та те, як воно дотримується, може вказувати на наявні чи відсутні ризики, що можуть спричинити стан неплатоспроможності.

4. Під час дослідження діяльності банківської установи важливим та першочерговим елементом є складання її фінансово-економічного паспорту, що дозволяє згрупувати основну інформацію дану установу, дізнатись про її історію, цінності, які вона прагне підтримувати, та мету, яку хоче досягти, у результаті провадження своєї діяльності. У зв'язку з цим окреслено базову інформацію про АТ «Райффайзен банк» та види економічної діяльності. Разом з цим у результаті проведення SWOT-аналізу виділено низку його сильних і слабких сторін та зазначено можливості і загрози, які можуть здійснювати вплив на стан обраної банківської установи, та завдяки PEST-аналізу – наведено систему факторів, дія яких тим чи іншим чином може стосуватись даного банку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ АТ

«РАЙФФАЙЗЕН БАНК» ТА ШЛЯХИ ЇХ ЗМІЦНЕННЯ

2.1. Фінансово-економічний аналіз діяльності АТ «Райффайзен банк»

Аналіз звіту про фінансовий стан, який представлений у даному випадку згідно з МСФЗ, варто почати із дослідження того, як змінювалось значення різних статей активу впродовж 2021-2023 рр. АТ «Райффайзен банк», використовуючи дані наведені у тал. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка величини активів АТ «Райффайзен банк»

за 2021-2023 рр., тис. грн.

Активи	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абс. відхил., +, - 2022/2021	Абс. відхил., +, - 2023/2022	Абс. відхил., +, - 2023/2021
1	3	4	4	5	6	7
Грошові кошти та їх еквіваленти	25761762	32123557	30779748	6361795	-1343809	5017986
Кредити та аванси банкам	11066989	39078780	43336872	28011791	4258092	32269883
Кредити та аванси клієнтам	68623518	61712957	52553983	-6910561	-9158974	-16069535
Інвестиції в цінні папери	14819831	25411963	54257261	10592132	28845298	39437430
Похідні фінансові активи	102952	321520	179053	218568	-142467	76101
Інвестиційна нерухомість	110589	106386	108266	-4203	1880	-2323
Основні засоби	3040132	2370967	2673700	-669165	302733	-366432
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	1438788	1975794	2374133	537006	398339	935345
Поточні податкові активи	0	113291	0	113291	-113291	0
Відстрочені податкові активи	2757	51485	72863	48728	21378	70106
Інші фінансові активи	1294378	2932826	2591411	1638448	-341415	1297033

Закінчення табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7
Інші нефінансові активи	170111	162743	264727	-7368	101984	94616
Загальна сума активів	126431807	166362269	189192017	39930462	22829748	62760210

Джерело: складено автором на основі [26].

Із табл. 2.1 видно, що загальна сума активів стабільно зростала протягом зазначеного періоду, а їх величина у 2023 році порівняно із 2021 роком збільшилась на 62760210 тис. грн. із темпом приросту 49,64%.

Зростання впродовж всіх трьох років спостерігалось у випадку відстрочених податкових активів, що зросли на 70106 тис. грн., встановивши темп приросту у розмірі в 2542,84%. Кредити та аванси банкам також характеризувались збільшенням, але на 32269883 тис. грн. із темпом в 291,59%. Інвестиції в цінні папери зазнали збільшення на 39437430 тис. грн. при темпі приросту в 266,11%. Величина нематеріальних активів за винятком гудвілу за три роки зросла на 935345 тис. грн. із темпом з відміткою в 65,01%.

Розмір інших фінансових активів певною мірою коливався, збільшившись спочатку на 1638448 тис. грн. із темпом в 126,58%, а потім зменшившись на 341415 тис. грн. із темпом в мінус 11,64%, що не могло не вплинути на загальне збільшення на 1297033 тис. грн. при темпі в 100,21%. Аналогічна тенденція простежувалась і в похідних фінансових активах, величина яких збільшилась у 2022 році на 218568 тис. грн. із темпом в 212,3%, через рік – зменшилась на 142467 тис. грн. із темпом в мінус 44,31%, що зумовило зростання їх обсягу на 76101 тис. грн. при темпі приросту відміткою в 73,92%. У ситуації із обсягом грошових коштів та їх еквівалентів, то він також помітно збільшився на 6361795 тис. грн. при темпі в 24,69%, після чого зменшився на 1343809 тис. грн. із темпом в мінус 4,18, що зумовило зростання на 5017986 тис. грн. із темпом в розмірі 19,48%.

Якщо вести мову про інші нефінансові активи, то слід відмітити, що у 2022 році для них був характерний певний спад на 7368 тис. грн. із темпом в мінус

4,33%., після якого слідувало зростання на 101984 тис. грн. із темпом в 62,67%, що стало підґрунтям для сукупного збільшення на 94616 тис. грн., встановивши темп приросту в 55,62%.

Величина кредитів та авансів клієнтам у даному банку неспинно зменшувалась, що ознаменувалось зниженням їх відмітки на 16069535 тис. грн. із темпом приросту в мінус 23,43%.

Переходячи до величини основних засобів, необхідно звернути увагу на те, що у 2022 році, порівнюючи із 2021 роком, вона зменшилась на 669165 тис. грн. і темпом в мінус 22,01%, однак вже у 2023 році відбувся різкий стрибок у бік зростання на 302733 тис. грн. із темпом приросту, що дорівнював 12,77%. Тим не менш, порівнюючи дані за 2021 і 2023 рік, є можливість сказати про їх скорочення на 366432 тис. грн. при темпі в мінус 12,05%. Щодо інвестиційної нерухомості, то її величина у 2022 році зазнала також скорочення на 4203 тис. грн. при темпі в мінус 3,8%, але через рік – збільшення на 1880 тис. грн. із темпом в 1,77%, що зумовило загальне зменшення на 2323 тис. грн. із темпом в мінус 2,1%.

У поточних податкових активів ситуація склалась таким чином, що у 2021 їх величина дорівнювала нулю, через рік - суттєво підвищилась на 113291 тис. грн., але у 2023 році вони були вже відсутні.

Ще одним не менш важливим етапом, який заслуговує уваги є аналіз структури активів АТ «Райффайзен банк», дані про яку за 2021 рік на рис. 2.1.



Рис. 2.1. Структура активів АТ «Райффайзен банк» у 2021 році, %

Джерело: складено автором на основі [26].

Структура активів даної банківської установи згідно із рис. 2.1 характеризувалась тим, що кредити та аванси клієнтам становили найбільшу частку, а саме 54,28%. Щодо грошових коштів та їх еквівалентів, то вони склали 20,38%. Для інвестицій в цінні папери і кредитів та авансів банкам було відведено 11,72% та 8,75% відповідно. Питома вага основних засобів, нематеріальних активів за винятком гудвілу та частка інших фінансових активів становила 2,4%, 1,14% та 1,02%. В діапазоні менше 1% перебувало значення частки інших нефінансових активів із 0,13%, інвестиційної нерухомості із 0,09%, похідних фінансових активів із 0,08% та відстрочених податкових активів із 0,002%.

Крім цього, важливо ознайомитись із структурою активів банку у 2022 році за допомогою нижче наведеного рис. 2.2.



Рис. 2.2. Структура активів АТ «Райффайзен банк» у 2022 році, %

Джерело: складено автором на основі [26].

Розглянувши рис. 2.2, можна помітити, що важливе місце у структурі активів належало саме кредитам та авансам клієнтам із часткою в 37,1%. Також суттєву роль відігравали кредити та аванси банкам із питомою вагою у розмірі 23,49%, грошові кошти та їх еквіваленти із 19,31% та інвестиції в цінні папери із 15,28%. Із значним відривом у структурі розміщуються інші фінансові активи, частка яких дорівнювала 1,76%, основні засоби із 1,43% та нематеріальні активи

за винятком гудвілу із 1,19%. Статтями із найменшими частками у структурі, тобто менше 1%, є похідні фінансові активи із 0,19%, інші нефінансові активи із 0,1%, поточні податкові активи із 0,07% (що з'явилися лише у 2022 році), інвестиційна нерухомість із 0,06% та відстрочені податкові активи із 0,03%.

Далі потрібно оцінити особливості того, як була сформована структура активів цього банку у 2023 році за допомогою рис. 2.3.



Рис. 2.3. Структура активів АТ «Райффайзен банк» у 2023 році, %

Джерело: складено автором на основі [26].

Виходячи із інформації на рис. 2.3, можна наголосити на тому, що майже половину всіх активів банку у 2023 році займали саме інвестиції в цінні папери із 28,68% у загальній структурі. На другому і третьому місцях розташовувались кредити та аванси клієнтам із питомою вагою в 27,78% і кредити та аванси банкам із 22,91%. Дещо менша частка спостерігалась у грошових коштах та їх еквівалентів у розмірі 16,27%. Основним засобом, іншим фінансовим активам та нематеріальним активам за винятком гудвілу було відведено 1,41%, 1,37% 1,25% відповідно. Менше ніж 1% у структурі активів становили інші нефінансові активи, а саме 0,14%, похідні фінансові активи: 0,09%, інвестиційна нерухомість: 0,06% та відстрочені податкові активи: 0,04%.

У загальному підсумку можна зробити висновок, що у 2023 році порівняно із 2021 у структурі збільшилась частка інвестицій в цінні папери на 16,96, нематеріальних активів за винятком гудвілу – на 0,12 та відстрочених податкових активів – на 0,04. Значення питомої ваги кредитів та авансів банкам у структурі активів банку спочатку зазнало зростання на 14,74, але після цього слідувало зменшення на 0,58, проте в кінцевому результаті за три роки збільшилась на 14,15. Подібна ситуація спостерігалась в інших фінансових активах, питома вага яких спочатку збільшилась на 0,74, після чого зменшилась на 0,39, що спричинило загальне збільшення на 0,35. Схожим характером змін характеризувались і похідні фінансові активи, частка яких у 2022 році зазнала зростання на 0,11 та подальшого у 2023 році спаду на 0,1, що спровокувало сукупне збільшення на 0,013. Інші нефінансові активи вирізняються зменшенням величини питомої ваги у 2022 році на 0,037 та збільшенням у 2023 на 0,042, внаслідок чого встановлено їх сукупне зростання на 0,005. Частка кредитів та авансів клієнтам і грошових коштів та їх еквівалентів поступово скорочувалась, значення якої у 2023 році порівняно із 2021 стало меншим на 26,5 та на 4,11 відповідно. Для питомої ваги основних засобів у структурі була притаманна також тенденція до спаду, що ознаменувалась її скороченням за даний період на 0,99. Подібні явища відбувались із інвестиційною нерухомістю, частка якої у 2023 році порівняно із 2021 стала меншою на 0,03. Якщо вести мову про поточні податкові активи, то їх частка суттєво зросла у 2022 на 0,07, після чого через рік у 2023 впала до нуля.

Наступним важливим кроком є аналіз пасиву АТ «Райффайзен банк», який слід розпочати із аналізу такого важливу розділу Звіту про фінансовий стан, як власний капітал, динаміка якого за 2021-2023 рр. викладена у наступній табл. 2.2.

Відповідно до табл. 2.2 загальна сума власного капіталу впродовж наведеного періоду невпинно збільшувалась, величина якого у 2023 році порівняно із 2021 зросла на 6297335 тис. грн. із темпом приросту розміром в 39,92%. На це здебільшого вплинуло зростання загальної суми власного капіталу, що відноситься до власників материнського підприємства, на 6295500

тис. грн. при темпі приросту відміткою в 39,88% та меншою мірою скорочення величини часток участі, що не забезпечують контролю, обсяг яких збільшився на 6295500 тис. грн. із мінус 15,12%.

Таблиця 2.2

**Динаміка величини власного капіталу АТ «Райффайзен банк»
за 2021-2023 рр., тис. грн.**

Власний капітал	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абс. відхил., +, - 2022/2021	Абс. відхил., +,- 2023/2022	Абс. відхил., +,- 2023/2021
Статутний капітал	6154516	6154516	6154516	0	0	0
Емісійний дохід	3033667	3033667	3033667	0	0	0
Резервні та інші фонди банку	4773078	5579282	7151381	806204	1572099	2378303
Інші резерви	835048	710164	658168	-124884	-51996	-176880
Нерозподілений прибуток	991202	1810862	5085279	819660	3274417	4094077
Загальна сума власного капіталу, що відноситься до власників материнського підприємства	15787511	17288491	22083011	1500980	4794520	6295500
Частки участі, що не забезпечують контролю	-12139	-11666	-10304	473	1362	1835
Загальна сума власного капіталу	15775372	17276825	22072707	1501453	4795882	6297335

Джерело: складено автором на основі [26].

Обсяг нерозподіленого прибутку характеризувався суттєвим підвищенням на 4094077 тис. грн., темп приросту чого досягнув 413,04%. Зростання величини притаманне і для резервних та інших фондів АТ «Райффайзен банк» у 2023 році порівняно із 2021 на 2378303 тис. грн. із темпом в 49,83%.

Протилежного характеру змін набули інші резерви, що ознаменувались загальним скороченням за три роки на 176880 тис. грн. при темпі в мінус 21,18%.

Не відбувалось жодних змін із статутним капіталом та емісійним доходом, що протягом 2021-2023 років, що стабільно становили 6154516 тис. грн. та 3033667 тис. грн. відповідно.

Далі доцільно дослідити особливості структури власного капіталу АТ «Райффайзен банк» насамперед у 2021 році, що відображено на розміщеному нижче рис. 2.4.



Рис. 2.4. Структура власного капіталу АТ «Райффайзен банк» у 2021 році, %

Джерело: складено автором на основі [26].

Судячи із даних, висвітлених на рис. 2.4, статутний капітал переважав у структурі із часткою в 39,01%. Питома вага резервних та інших фондів становила 30,26%, а емісійного доходу: 19,23%. Частка нерозподіленого прибутку дорівнювала 6,28%, а інших резервів: 5,29%. Питома вага часток участі, що не забезпечують контролю, була від'ємною, дорівнюючи мінус 0,08%.

Далі необхідним кроком є оцінка структури власного капіталу обраного банку у 2022 році, що можна зробити за допомогою наступного рис. 2.5.

Згідно із рис. 2.5 статутний капітал у структурі власного капіталу займав левову частку, дорівнюючи 35,62%. Із дещо меншим відривом розташовуються резервні та інші фонди банку із 32,29%. Емісійний дохід та нерозподілений прибуток у свою чергу становив 17,56% і 10,48% відповідно. Іншим резервам

було відведено лише 4,11%. У часток участі, що не забезпечують контролю, питома вага була із відміткою в мінус 0,07%.



Рис. 2.5. Структура власного капіталу АТ «Райффайзен банк» у 2022 році, %

Джерело: складено автором на основі [26].

Доцільним є також аналіз структури власного капіталу і за 2023 рік, яка відображена на рис. 2.6.



Рис. 2.6. Структура власного капіталу АТ «Райффайзен банк» у 2023 році, %

Джерело: складено автором на основі [26].

Розглянувши рис. 2.6 можна із впевненістю сказати, що значну частину власного капіталу у 2023 році становили резервні та інші фонди банку із часткою

в 32,4%. Іншу частину займали статутний капітал із 27,88% і нерозподілений прибуток із 23,04%. Емісійному доходу було відведено дещо менше, а саме 13,74%. Інші резерви займали найменшу питому вагу, величина якої становила 2,98%. Від'ємне значення характерне для часток участі, що не забезпечують контролю, досягнувши мінус 0,05%.

Виходячи з цього, можна підсумувати, що за три роки частка нерозподіленого прибутку значно зросла на 16,76, а резервних та інших фондах - на 2,14. Питома вага статутного капіталу у 2023 році порівняно із 2021 зменшилась на 11,13, емісійного доходу на 5,49, а інших резервів - на 2,31. У часток участі, що не забезпечують контролю, також відбулось скорочення, а саме на 0,03.

Ще однією важливою складовою пасиву, яку варто проаналізувати, є зобов'язання, динаміку яких для АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр. відображено на табл. 2.3.

Таблиця 2.3

**Динаміка величини зобов'язань АТ «Райффайзен банк»
за 2021-2023 рр., тис. грн.**

Зобов'язання	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абс. відхил., +, - 2022/2021	Абс. відхил., +, - 2023/2022	Абс. відхил., +, - 2023/2021
Кошти банків	602848	2385128	250126	1782280	-2135002	-352722
Кошти клієнтів	107129332	143479984	158604683	36350652	15124699	51475351
Похідні фінансові зобов'язання	19570	21019	45104	1449	24085	25534
Поточні податкові зобов'язання	272326	0	3646646	-272326	3646646	3374320
Забезпечення	173420	582849	766758	409429	183909	593338
Інші фінансові зобов'язання	1760484	1828366	2983713	67882	1155347	1223229
Інші нефінансові зобов'язання	698455	788098	822280	89643	34182	123825
Загальна сума зобов'язань	110656435	149085444	167119310	38429009	18033866	56462875

Джерело: складено автором на основі [26].

Із табл. 2.3 стає очевидним факт зростання сукупного обсягу зобов'язань, який у 2023 році відносно 2021 збільшився на 56462875 тис. грн. із темпом приросту в 51,03%.

Обсяг забезпечень підвищився на 593338 тис. грн. із темпом в 342,14%. Тенденція до збільшення була актуальною для величини похідних фінансових зобов'язань, що зросла на 25534 тис. грн. із темпом в 130,48%. Для інших фінансових зобов'язань також був притаманний рух вгору, що зумовив зростання його величини на 1223229 тис. грн. при темпі в 69,48%. Водночас сума коштів клієнтів зросла на 51475351 тис. грн. із 48,05%, а інших нефінансових зобов'язань - на 123825 тис. грн. із 17,73%.

Кошти банків перебували у стані нестабільності: у 2022 їх сума зменшилась на 272326 тис. грн. при темпі в мінус 100%, а вже у 2023 році відносно передуючому йому - зросла на 3646646 тис. грн., що спричинило збільшення за три роки на 3374320 тис. грн. із темпом в 1239,07%.

Певні коливання відбувались коштами банків, що спочатку збільшились на 1782280 тис. грн. із темпом приросту в 295,64%, після чого навпаки – зменшились на 2135002 тис. грн. із темпом в мінус 89,51%, що в кінцевому результаті спричинило загальне скорочення на 352722 тис. грн. із темпом в мінус 58,51%.

Після аналізу динаміки слід окреслити особливості структури зобов'язань АТ «Райффайзен банк» за визначений період, починаючи з 2021 року, дані про що викладені на рис. 2.7.



Рис. 2.7. Структура зобов'язань АТ «Райффайзен банк» у 2021 році, %

Джерело: складено автором на основі [26].

З огляду на інформацію, представлену на рис. 2.7, можна із впевненістю сказати про те, що найбільша питома вага відводилась саме коштам клієнтів із 96,81%. Значно із меншою питоною вагою характеризувались інші фінансові зобов'язання, що становили 1,59%. За межею менше 1% перебували інші нефінансові зобов'язання, кошти банків, поточні податкові зобов'язання, забезпечення та поточні фінансові зобов'язання із часткою в 0,63%, 0,54%, 0,25%, 0,16% і 0,02%.

Крім цього, існує потреба в оцінці структури зобов'язань у 2022 році, що можна зробити за рахунок даних на рис. 2.8.

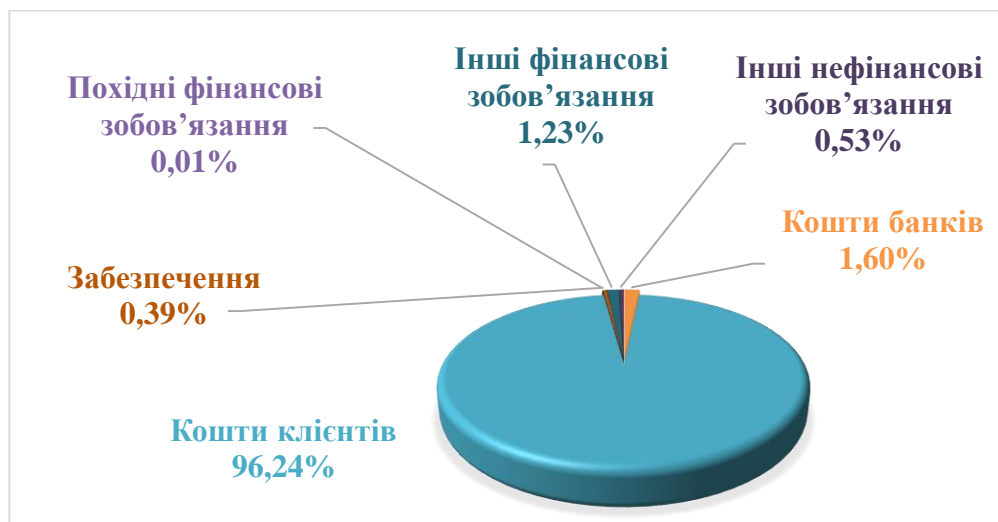


Рис. 2.8. Структура зобов'язань АТ «Райффайзен банк» у 2022 році, %

Джерело: складено автором на основі [26].

Відповідно до результатів розрахунків, наведених на рис. 2.8 важливе місце в структурі зобов'язань даної банківської установи належить коштам клієнтів із часткою в 96,24%. Друге і третє місце за розміром частки займають кошти банків та інші фінансові зобов'язання із 1,6% та 1,23% відповідно. Менше ніж 1% становили інші нефінансові зобов'язання із 0,53%, забезпечення із 0,39% та похідні фінансові зобов'язання із 0,01%.

Варто також виділити особливості структури зобов'язань АТ «Райффайзен банк» у 2023 році, що можна зробити за допомогою рис. 2.9.

Дані із рис. 2.9 дають підстави говорити про те, що переважну частину всіх зобов'язань АТ «Райффайзен банк» у 2023 році становили кошти клієнтів, питома вага яких досягла відмітки у 94,91%.

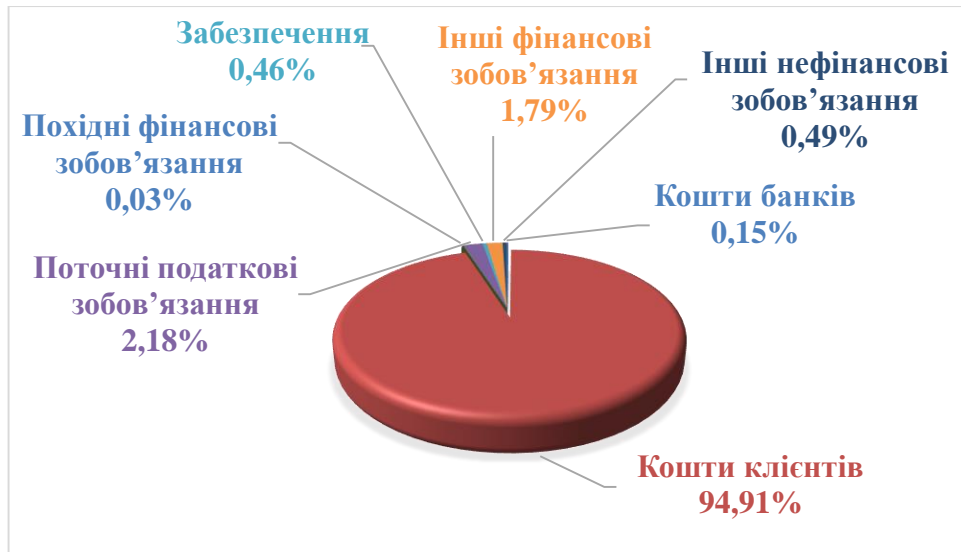


Рис. 2.9. Структура зобов'язань АТ «Райффайзен банк» у 2023 році, %

Джерело: складено автором на основі [26].

Друге і третє місце за розміром частки відводиться поточним податковим зобов'язанням та іншим фінансовим зобов'язанням із 2,18% та 1,79% відповідно. Менше 1% становили інші нефінансові зобов'язання із 0,49%, забезпечення із 0,46%, кошти банків із 0,15% та похідні фінансові зобов'язання із 0,03%.

В цілому у розрізі трьох років частка забезпечень загалом зросла на 0,3. Щодо поточних податкових зобов'язань, то їх питома вага у структурі спочатку зменшився на 0,25, після чого зросла на 2,18, зумовивши тим самим їх сукупне збільшення на 1,94. Частка інших фінансових зобов'язань також у 2022 році зазнала скорочення на 0,36 та подальшого у 2023 році збільшення на 0,56, що зумовило загальне зростання на 0,19. Із певними коливаннями збільшилась частка похідних фінансових зобов'язань за три роки на 0,009, що було зумовлене безпосереднім їх скороченням у 2022 році на 0,004 та подальшим їх зростанням на 0,013. Питома вага коштів клієнтів та інших нефінансових зобов'язань у свою чергу стабільно зменшувалась, у результаті чого їх відмітка у 2023 році порівняно із 2021 зменшилась на 1,91 та на 0,14 відповідно. У випадку того, як

змінювалась питома вага коштів банків, то зміни супроводжувались рухом у бік збільшення у 2022 році відносно 2021 на 1,06 та наступним після нього зменшенням на 1,45 що вплинуло на сукупне зменшення на 0,4.

Для більш повного аналізу діяльності АТ «Райффайзен банк» важливо ознайомитись із доходами, витратами та фінансовими результатами, які були характерними для банку у 2021-2023 рр., за допомогою табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка показників доходів, витрат та фінансових результатів

АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр., тис. грн.

Назва показника	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абс. відхил., +, - 2022/2021	Абс. відхил., +, - 2023/2022	Абс. відхил., +, - 2023/2021
1	2	3	4	5	6	7
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	9728978	14862664	19786688	5133686	4924024	10057710
Інші процентні доходи	287055	391014	690025	103959	299011	402970
Процентні витрати	- 1783898	-2433389	-3859722	-649491	-1426333	-2075824
Чистий процентний дохід	8232135	12820289	16616991	4588154	3796702	8384856
Комісійні доходи	6692467	5109133	7027934	-1583334	1918801	335467
Комісійні витрати	- 4007114	-2943964	-4720415	1063150	-1776451	-713301
Чистий комісійний дохід (витрати)	2685353	2165169	2307519	-520184	142350	-377834
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	90238	-9458268	-3743101	-9548506	5715167	-3833339

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6	7
Інші доходи	64068	56847	57089	-7221	242	-6979
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою	629782	2446585	1962595	1816803	-483990	1332813
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти	23962	568316	-189535	544354	-757851	-213497
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	176600	120604	650724	-55996	530120	474124
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	31626	-91	0	-31717	91	-31626
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю	-95526	-108922	-133266	-13396	-24344	-37740
Інші прибутки (збитки)	-108988	297445	26489	406433	-270956	135477
Витрати на виплати працівникам	-2982452	-3560638	3741260	-578186	-180622	-758808
Амортизаційні витрати	-913019	-890050	1317881	22969	-427831	-404862
Інші адміністративні та операційні витрати	-1892907	-2276499	2720022	-383592	-443523	-827115

Закінчення табл. 2.4

1	2	3	4	5	6	7
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності) для нефінансових активів	11838	-151257	-31257	-163095	120000	-43095
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	-563	10655	6823	11218	-3832	7386
Прибуток (збиток) до оподаткування	5952147	2040185	9751908	-3911962	7711723	3799761
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	- 1074550	-441481	- 4954301	633069	-4512820	-3879751
Прибуток (збиток)	4877597	1598704	4797607	-3278893	3198903	-79990

Джерело: складено автором на основі [26].

Впродовж зазначеного проміжку часу АТ «Райффайзен банк» отримував прибуток від діяльності, що у 2022 році зменшився на 3278893 тис. грн. із темпом в мінус 67,22%, а потім навпаки – збільшився на 3198903 тис. грн. із темпом в 200,09 %, що призвело до загального скорочення на 79990 тис. грн. при темпі в мінус 1,64%.

Постійне збільшення було актуальне для інших процентних доходів, величина яких у 2023 році порівняно із 2021 роком була більшою на 402970 тис. грн. із темпом приросту в 140,38 %. Водночас зростали і процентні витрати, обсяг яких за три роки збільшився на 2075824 тис. грн. із темпом в 116,36% і

процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка на 10057710 тис. грн. із темпом в 103,38%. Дані зміни безпосередньо залишили свій відбиток на тому, що чистий процентний дохід також перебував на стадії зростання, що становило 8384856 тис. грн. із темпом приросту в 101,86% за три роки. До того ж спостерігалось збільшення обсягу адміністративних та операційних витрат за наведений період на 827115 тис. грн. із темпом приросту в 43,7%. Крім цього впродовж 2021-2023 років невпинно зростав збиток, що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю на 37740 тис. грн. при темпі в 39,51%. Що стосується витрат на виплати працівникам, то їх величина рухалась у бік збільшення на 758808 тис. грн. із темпом в 25,44%.

Якщо розглядати чистий збиток від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості, то у 2022 році він перетворився на чистий прибуток внаслідок збільшення на 11218 тис. грн. із темпом в мінус 1992,54%, після чого цей прибуток у 2023 році зменшився на 3832 тис. грн. при темпі в мінус 35,96%, що зумовило загальне зростання за три роки на 7386 тис. грн. із темпом в мінус 1311,9%. Щодо чистого прибутку від операцій з іноземною валютою, то попри тимчасове збільшення у 2022 році на 1816803 тис. грн. із темпом в 288,48% та наступне зменшення величини на 483990 тис. грн. із темпом в мінус 19,78% у 2023 році відносно 2021 відбулось загальне збільшення на 1332813 тис. грн. із темпом в 211,63%. У 2022 році інші збитки трансформувались в інші прибутки у результаті збільшення на 406433 тис. грн. із темпом в мінус 372,92%, і хоч після цього слідувало певне зменшення на 270956 тис. грн. із темпом в мінус 91,09%, це зумовило зростання у 2023 році відносно 2021 на 135477 тис. грн. із темпом в мінус 124,3%.

Витрати на сплату податку у 2022 році рухались у бік зменшення на 633069 тис. грн. із темпом в мінус 58,91%, після чого у зворотному напрямку – значно збільшились на 4512820 тис. грн. із темпом приросту в 1022,2% і в цілому за три роки зросли на 3879751 тис. грн. при темпі в 361,06%. Банк отримувач чистий прибуток від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю

через прибуток або збиток, що, не зважаючи на початкове зменшення на 55996 тис. грн при темпі розміром в мінус 31,71% та подальше зростання на 530120 тис. грн. із темпом в 439,55%, збільшився за весь період на 474124 тис. грн. із темпом в 268,47%

Прибуток до оподаткування у 2022 році дещо зменшився на 3911962 тис. грн. із темпом в мінус 65,72%, але потім суттєво збільшився на 7711723 тис. грн. із темпом в 377,99%, результатом чого стало його зростання за весь період на 3799761 тис. грн. із темпом в 63,84%. Позначка амортизаційних витрат спочатку певним чином знизилась на 22969 тис. грн. із темпом в мінус 2,52 %, а через рік підвищилась на 427831 тис. грн. із темпом в 48,07%, що загалом стало підґрунтям для збільшення за три роки на 404862 тис. грн. із темпом в 44,34%. Величина комісійних витрат зазнала скорочення у 2022 році на 1063150 тис. грн. із темпом в мінус 26,53%, проте вже через рік відбулось протилежне явище, а саме зменшення на 1776451 тис. грн при темпі в 60,34%, що зумовило загальне зростання на 713301 тис. грн., темп приросту чого становив 17,8%. Ситуація із комісійними доходами склалась подібним чином, величина яких у 2022 році рухалась у бік зменшення на 1583334 тис. грн. при темпі з відміткою в мінус 36,53%, а у 2023 – у бік зростання на 1918801 тис. грн. із темпом в 60,34%, результатом чого стало їх збільшення за три роки на 335467 тис. грн.

У 2021 році для даної банківської установи було притаманним отримання прибутку від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності, визначені згідно з МСФЗ 9, але у 2022 році після скорочення на 9548506 тис. грн. із темпом в мінус 10581,47 % було отримано збиток, який певним чином знизився у 2023 році на 5715167 тис. грн. із темпом в мінус 60,43%, що спричинило сукупне зменшення на 3833339 тис. грн. із темпом в мінус 4248,03%. Схожа динаміка характерна і для прибутку від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності для нефінансових активів, що спочатку зменшився на 163095 тис. грн. при темпі приросту в мінус 1377,72 %, зумовивши отримання у 2022 році збитку, величина якого в свою чергу потім дещо скоротилась на 120000 тис. грн. із темпом в мінус 79,34%, що

вплинуло на загальне зменшення 43095 тис. грн. із темпом в мінус 364,04%. Чистий прибуток від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід у 2022 році перетворився у збиток, оскільки зменшився на 31717 тис. грн. із темпом в мінус 100,29%, на наступний рік величина збитку перебувала на стадії зменшення на 91 тис. грн. із темпом в мінус 100%, що стало фундаментом для зменшення за 2021-2023 роки на 31626 тис. грн. при темпі в мінус 100%.

Щодо чистого комісійного доходу, то варто відмітити те, що у 2022 році спостерігалось зменшення його величини на 520184 тис. грн. при темпі прирості із відміткою в мінус 19,37% та наступне вагоме збільшення на 142350 тис. грн. із темпом в 6,57, внаслідок чого характерним стало зменшення за весь проміжок часу на 377834 тис. грн. із темпом в мінус 14,07%. За період 2021-2023 років банк отримувал інші доходи, що зменшились на 7221 тис. грн. із темпом в мінус 11,27% та через рік їх обсяг певною мірою збільшився на 242 тис. грн. із темпом в 0,43%, що слугувало передумовою їх зменшення на 6979 тис. грн. із темпом в мінус 10,89%.

Також важливе місце належить і чистому прибутку від переоцінки іноземної валюти, обсяг якого спочатку рухався у бік збільшення на 544354 тис. грн. із темпом в 2271,74%, а потім, у 2023 році - у бік зменшення на 757851 тис. грн. із темпом мінус 133,35%, що спричинило у тому ж році отримання відповідного збитку та сумарне зменшення на 213497 тис. грн. із темпом в мінус 890,98%.

Далі потрібно розглянути динаміку прибутку, що відноситься до власників материнського підприємства і прибутку, що відноситься до часток участі, що не забезпечують контролю, АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр. за допомогою табл. 2.5.

Як видно із табл. 2.5 стає очевидним початкове зменшення прибутку, що відноситься до часток участі, що не забезпечують контролю, у 2022 році на 3455 тис. грн. із темпом у розмірі мінус 87,96% та подальше його збільшення на 889

тис. грн. при темпі в 187,95%, що зумовило сукупне його зменшення за три роки на 566 тис. грн. із темпом в мінус 65,33%.

Таблиця 2.5

Динаміка прибутку, що відноситься до власників материнського підприємства і прибутку, що відноситься до часток участі, що не забезпечують контролю, АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр., тис. грн.

Назва показника	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абс. відхил., +, - 2022/2021	Абс. відхил., +,- 2023/2022	Абс. відхил., +,- 2023/2021
Прибуток, що відноситься до власників материнського підприємства	4873669	1598231	4796245	-3275438	3198014	-77424
Прибуток, що відноситься до часток участі, що не забезпечують контролю	3928	473	1362	-3455	889	-2566

Джерело: складено автором на основі [26].

Розглядаючи дані про прибуток, що відноситься до власників материнського підприємства, то він також характеризувався певними коливаннями, що підтверджуються рухом його величини у бік зменшення на 3275438 тис. грн. із темпом в мінус 67,21%, а через рік – збільшення на 3198014 тис. грн. із темпом в 200,1%, що вплинуло на його зменшення за весь період на 77424 тис. грн. при темпі в мінус 1,59%.

Крім цього, наявна потреба в аналізі базового прибутку на акцію, що належить власникам АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр., інформацію про розміщено нижче на рис. 2.10.

Судячи з рис. 2.10 величина базового прибутку на акцію, що належить власникам даного банку дещо зменшилась у 2022 році на 0,053 тис. грн. із темпом в мінус 67,17%, проте через рік зросла на 0,052 тис. грн. із темпом в -

200%. Під впливом таких коливань, якщо порівнювати значення 2023 і 2021 року, то ця відмітка знизилась на 0,001 тис. грн. із темпом в мінус 1,52%.

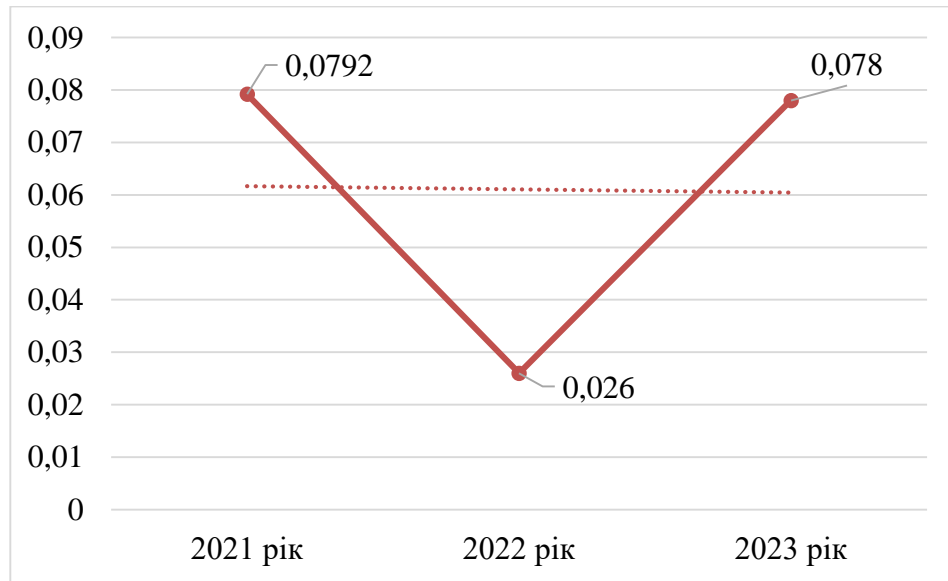


Рис. 2.10. Динаміка величини базового прибутку на акцію, що належить власникам АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором на основі [26].

Розглянувши в загальних рисах фінансовий стан, доходи та результати діяльності, наступним кроком є розрахунок та аналіз ключових показників діяльності банківської установи. Розпочати це можна із визначення показників, які характеризують прибутковість функціонування АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр., результати чого викладені у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка величини показників прибутковості АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр.

Назва показника	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Чиста процентна маржа, %	9,33	10,63	12,86
Чистий спред, %	14,22	16,80	23,78
ROA (Рентабельність активів), %	3,86	0,96	2,54
ROE (Рентабельність капіталу), %	30,92	9,25	21,74
Продуктивність праці	724,11	290,46	883,05

Джерело: складено автором на основі [14; 26; 72].

Згідно із даними із табл. 2.6 у випадку із чистою процентною маржою сумарно за три роки значення даного показника збільшилось на 3,53, що може свідчити про посилення здатності банківської установи формувати обсяг чистого процентного доходу за рахунок загальних активів. До того ж у даного банку спостерігалось оптимальне значення даного показника, оскільки воно перевищувало 4,5%.

Для чистого спреду в цілому також було характерне постійне збільшення відмітки, що за три роки зросла на 9,56. Даний розвиток подій є досить сприятливим, так як величина чистого спреду перебувала в оптимальних межах, дорівнюючи більше чим 1,25%.

Якщо говорити про рентабельність активів, то в цілому негативний рух відбувався у 2022 році у напрямку зменшення на 2,9, у 2023 році це змінилось зростанням на 1,57, що зумовило загальне скорочення на 1,32. Це є негативним явищем, особливо у 2022 році, оскільки величина показника не перевищувала 1%, що несе за собою зниження результативності використання банком наявного майна.

Ситуація із рентабельністю капіталу склалась подібним чином, оскільки її величина у 2022 році характеризувалась суттєвим скороченням на 21,67, після чого дещо зросла на 12,48, що зумовило сумарне зменшення за наведений період на 9,18.

Продуктивність праці у 2022 році значно знизилась на 433,65, передумовою чого могло стати значне зменшення кількості працівників у 2022 році, які мігрували в межах України та закордоном. Однак у 2023 році банку вдалось підвищити значення показника на 592,59, що сприяло сукупному підвищенню за три роки на 158,94.

Далі варто проаналізувати наскільки фінансово стійким був АТ «Райффайзен банк» у 2021-2023 рр., що можна зробити за допомогою табл. 2.7

Як видно із табл. 2.7 коефіцієнт фінансового важеля коливався, зазнавши зростання спочатку на 1,61, а вже через рік – зменшення на 1,06. В цілому даний показник зріс за визначений період на 0,56, що свідчить про те, що банк

спостерігав збільшення ділової активності паралельно із погіршення фінансової стабільності.

Таблиця 2.7

**Динаміка величини показників фінансової стійкості
АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр.**

Назва показника	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Коефіцієнт фінансового важеля	7,01	8,63	7,57
Коефіцієнт надійності	0,14	0,12	0,13
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	20,54	27,03	30,74
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	0,19	0,14	0,12
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів — достатність капіталу	0,12	0,10	0,12

Джерело: складено автором на основі [21; 24-26].

Так, за три роки його значення коефіцієнта надійності у даної банківської установи зменшилось на 0,01, що вказує на послаблення фінансової стійкості.

Коефіцієнт мультиплікатора капіталу рухався у бік збільшення, що вплинуло на перевищення його відмітки у 2023 році над 2021 на 10,2. Хоч такі тенденції є індикатором підвищення прибутковості саме акціонерного капіталу, але водночас і свідчать про дестабілізацію банку.

У випадку коефіцієнта захищеності власного капіталу варто звернути увагу на його зниження на 0,07, що характеризує послаблення заходів банку з урахування інфляції.

Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів у 2022 році зменшився на 0,02 і такий характер змін був несприятливим з огляду на те, що він становив 0,1 або ж 10% і не перевищував 10%, що сигналізувало про зменшення ролі власного капіталу. Якщо ж розглядати показник у 2023 році, то ситуація змінилась у протилежний бік, збільшившись на 0,01, що зумовило певне зменшення за три роки на 0,008.

Ще одною не менш важливою характеристикою діяльності банку, яку варто розглянути у випадку АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр. є ділова

активність, із даними про яку можна ознайомитись за допомогою наступної табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка величини показників ділової активності АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр.

Назва показника	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Рівень залучення ресурсів	0,8752	0,8961	0,8833
Рівень строкових депозитів у зобов'язаннях	0,0880	0,1076	0,2020
Коефіцієнт кредитної активності	0,6303	0,6059	0,5068
Коефіцієнт інвестиційної активності	0,1172	0,1528	0,2868
Коефіцієнт рівня кредитно-інвестиційного портфеля в загальних активах	0,7475	0,7586	0,7936

Джерело: складено автором на основі [22; 26].

Розглянувши табл. 2.8 одразу варто сказати про початкове підвищення рівня залучення ресурсів на 0,02, подальше скорочення на 0,01, що зумовило загальне підвищення на 0,01. Цей показник перевищував 80-85%, що є не зовсім сприятливим явищем попри збільшення активності банку.

Щодо рівня строкових депозитів у зобов'язаннях, то він також зріс на 0,11 за 2021-2023 роки.

Загалом коефіцієнт кредитної активності рухалась у напрямку зменшення, що за три роки зумовило скорочення величини на 0,12. За даний період коефіцієнт не перебував в оптимальних межах 65-75%, що несе негативний характер змін.

Оцінюючи коефіцієнт інвестиційної активності, він зазнав зростання за 2021-2023 роки на 0,17.

Схожа динаміка попередньому показнику притаманна і коефіцієнту рівня кредитно-інвестиційного портфеля, що підвищився на 0,05, що представляє собою позитивну тенденцію.

Ще однією складовою аналізу діяльності банку є аналіз групи показників ліквідності та платоспроможності, що детально розглянуто в наступному розділі відповідно до тематики даної кваліфікаційної роботи.

2.2. Оцінка стану ліквідності та платоспроможності АТ «Райффайзен банк»

Ліквідність та платоспроможність є важливими показниками, що характеризують особливості функціонування будь-якої банківської установи. Зважаючи на те, яку роль вони відіграють у діяльності банку в цілому і яку важливу інформацію дані про них можуть дати для прийняття рішень в подальшому, існує необхідність в дослідженні динаміки показників ліквідності АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр., значення яких за дані роки висвітлено далі у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка величини показників ліквідності АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр.

Назва показника	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	0,33	0,27	0,21
Коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань банку	1,14	1,12	1,13
Коефіцієнт відношення високоліквідних до робочих активів	0,22	0,23	0,18
Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	0,85	0,85	0,91
Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів	0,74	0,69	0,60
Коефіцієнт генеральної ліквідності зобов'язань	0,27	0,24	0,21

Джерело: складено автором на основі [23; 26].

Що стосується коефіцієнта миттєвої ліквідності, то згідно із даними із табл. 2.9 для нього характерна тенденція у бік зменшення за три роки на 0,13, однак впродовж зазначеного проміжку часу він перебував в оптимальних межах, перевищуючи 20%.

Із коефіцієнтом загальної ліквідності зобов'язань банку відбувались коливання, що супроводжувались початковим зниженням у 2022 році на 0,03 та подальшим у 2023 році підвищенням на 0,02, що в кінцевому результаті призвело

зменшення величини на 0,01. Не дивлячись на таку динаміку, значення даного показника перевищувало 100%, що є досить сприятливим явищем.

Якщо досліджувати стан коефіцієнта відношення високоліквідних активів до робочих, то варто відмітити, що, хоч він у 2022 році і підвищився на 0,004, але вже у 2023 – спав на 0,04, що зумовило загальне зменшення на 0,04 і недотримання у 2023 році оптимальних меж, а саме становив менше 20%.

Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань спочатку перебував на стадії збільшення на 0,008, а через рік навпаки – збільшення на 0,008, що сприяло сукупному зростанню на 0,05, що може свідчити про поліпшення ситуації із забезпеченістю зобов'язань банківської установи за рахунок дохідних активів, проте показник перевищував межу в 70-80%.

Наступним показником, розрахунки якого варто проаналізувати, є коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів, який рухався у напрямку спаду, так як його значення сумарно за три роки зменшилось на 13,61, що спричинило недотримання у 2022 та 2023 роках оптимального значення в 70-80%. У такому разі це може вказувати на послаблення здатності банківської установи забезпечувати залучення депозитів з метою підтримки кредитних операцій.

Значення коефіцієнта генеральної ліквідності зобов'язань стабільно рухалось у бік зменшення, що ознаменувалось скорочення у 2023 році порівняно із 2021 на 5,89. Дана тенденція свідчить про певне погіршення спроможності банківської установи розраховуватись за зовнішніми зобов'язаннями щодо позичених і залучених коштів за рахунок активів із високим рівнем ліквідності та реалізації нерухомості (майна і незавершених капітальних інвестицій).

Крім даних показників, слід пам'ятати, що існує низка нормативів, запроваджених НБУ, які банки повинні дотримуватись, зокрема і ліквідності та платоспроможності, дані про які для АТ «Райффайзен банк» висвітлені далі на табл. 2.10.

Згідно із табл. 2.10 величина Н2 (Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу) протягом всього періоду зросла у 2023 році відносно

2021 на 8,35. Попри дані коливання значення цього нормативу було оптимальним, тобто перевищувало відмітку в 10%.

Таблиця 2.10

**Динаміка величини нормативів ліквідності та платоспроможності
АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр., %**

Назва показника	2021 рік	2022 рік	2023 рік
H2 (Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу)	13,71	18,62	22,06
H6 (Норматив короткострокової ліквідності)	83,02	0	0
LCR _{вв} (Коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами)	219,08	305,96	228,6414
LCR _{ів} (Коефіцієнт покриття ліквідністю за іноземними валютами)	318,18	333,68	234,997
NSFR (Коефіцієнт чистого стабільного фінансування)	122,32	171,84	198,9144

Джерело: складено автором на основі [26; 75].

Дані про H6 (Норматив короткострокової ліквідності), величина якого зазнала скорочення у 2022 році на 83,02, наявні лише за 2021 рік, що пов'язано із його подальшим його скасуванням.

Такий норматив як LCR_{вв} (Коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами) характеризувався певною нестабільністю, оскільки у 2022 році збільшився у величині на 86,88, після чого зменшився на 77,32, що в цілому слугувало причиною загального його підвищення на 9,56. Зазначена банківська установа дотримувалась затверджених параметрів цього коефіцієнта, так як його позначка перевищувала 100%.

Що стосується LCR_{ів} (Коефіцієнт покриття ліквідністю за іноземними валютами), то в даному випадку варто відзначити подібну тенденцію із першочерговим збільшенням на 15,51 у 2022 році та подальшим суттєвим скороченням на 98,69. Зважаючи на даний порядок подій, величина окресленого показника у 2023 році відносно 2021 зменшилась на 83,18, хоча його значення перебувало у допустимих межах, перевищуючи 100%.

Якщо ж порівнювати значення NSFR (Коефіцієнт чистого стабільного фінансування) за три роки, то воно продемонструвало позитивний рух у бік

збільшення на 76,6, при цьому дотримуючись оптимального значення, перевищуючи 100%.

Підсумовуючи вище наведену інформацію, варто наголосити на тому, що наступним етапом є дослідження можливих заходів із покращення показників АТ «Райффайзен банк» на основі даних здійсненого аналізу ліквідності та платоспроможності, що варто розглянути у наступному розділі.

2.3. Шляхи зміцнення ліквідності та платоспроможності АТ «Райффайзен банк» в умовах мінливого середовища

Ліквідність як для банківської системи в цілому, так і банківської установи є досить важливою характеристикою, що водночас представляє собою одну з ключових умов, від якої залежить стабільність діяльності банківської інституції та її спроможність зберігати свою позицію на ринку. До того ж те, наскільки спроможний банк підтримувати належний рівень ліквідності, тим чи іншим чином впливає і на його можливість забезпечувати платоспроможний стан функціонування.

Для комерційних банківських установ завдання, яке полягає у дотриманні сприятливого стану ліквідності, займає позицію між зростанням обсягів доходів та втратою платоспроможності.

У процесі вибору банками оптимальних способів досягнення бажаного рівня ліквідності варто керуватись наступними принципами:

1. Теорія максимального обтяження – полягає у потребі в обмеженні можливих втрат, спровокованих передчасним продажем за рахунок розміру власного капіталу.

2. Теорія легкої реалізації – вона базується на тому, що за умови наявності можливості швидкої реалізації активів на ринку, їх відносять до ліквідних. Суттєву роль під час визначення того, чи є активи ліквідними, відіграє саме час, у межах якого їх реалізують, при тому, що їх формальну тривалість не вважають важливою.

3. Теорія залишків – заснована на тому, що вклади, які можуть відкликати будь-коли, зазвичай є доступними протягом тривалого періоду часу, при чому ліквідність може бути задоволена.

4. Золоте правило балансу – ґрунтується на необхідності у відповідності строків активів строкам пасивів.

Як відомо, основу аналізу, оцінки, здійснення контролю та управління ліквідністю банків покладене застосування низки коефіцієнтів, які не належать до обов'язкових заходів із боку регулятора щодо банківського нагляду. Ці коефіцієнти відіграють роль ефективних інструментів, інформація про які дозволяє сформувати більш повну картину про особливості діяльності банківської установи, зокрема і щодо того, чи дотримується баланс між активами і пасивами за сумами і термінами.

Функціонуючи в умовах економічної нестабільності у банківських установ посилюється значення проведення заходів із моніторингу та управлінських дій стосовно ліквідності. Загалом регулятор у ролі НБУ запровадив достатню кількість інструментів, що використовуються для вирішення даного питання. Крім цього, зважаючи на динамічність і нестабільність, у банківської установи виникає потреба у додатковому застосуванні іншого роду методів, зокрема здійснення таксономічного аналізу з метою відслідковування загальної тенденції та формування прогнозів щодо подальшого стану ліквідності.

Для того, щоб обчислити таксономічний показник для АТ «Райффайзен банк» насамперед варто, використовуючи дані про показники ліквідності, розраховані у попередньому підрозділі, сформувати матрицю спостережень, яка описує динаміку ліквідності даного банку за 2021-2023 роки:

$$X = \begin{bmatrix} 0,33 & 1,14 & 0,22 & 0,85 & 0,74 & 0,27 \\ 0,27 & 1,12 & 0,23 & 0,85 & 0,69 & 0,24 \\ 0,21 & 1,13 & 0,18 & 0,91 & 0,60 & 0,21 \end{bmatrix}.$$

Наступним етапом таксономічного аналізу є стандартизація значень наведених даних у матриці спостережень, використовуючи наступну формулу:

$$Z_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}}{\sigma_i}, \quad (2.1)$$

де z_{ij} – стандартизоване значення i у часовому періоді j ;

x_{ij} - значення i у часовому періоді j ;

\bar{x} – середнє арифметичне значення i всі періоди;

σ_i - стандартне відхилення показників.

Для застосування цієї формули насамперед варто розрахувати її складові, що можна почати із обчислення середнього арифметичного для кожного коефіцієнта ліквідності, результати чого відображені у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Середнє арифметичне для коефіцієнтів ліквідності

Назва показника	\bar{x}
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	0,27
Коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань банку	1,13
Коефіцієнт відношення високоліквідних до робочих активів	0,21
Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	0,87
Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів	0,68
Коефіцієнт генеральної ліквідності зобов'язань	0,24

Джерело: складено автором на основі [26].

Після того, як стало відомим середнє арифметичне значення, необхідно визначити стандартне відхилення для відповідних показників ліквідності, що можна зробити за рахунок такої формули:

$$\sigma_i = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^m (x_{ij} - \bar{x})^2}{m}}, \quad (2.2)$$

де m – кількість років (періодів), що досліджуються.

Дані про стандартне відхилення є змога розглянути у табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Стандартне відхилення для коефіцієнтів ліквідності

АТ «Райффайзен банк»

Назва показника	σ_i
1	2
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	0,05
Коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань банку	0,86
Коефіцієнт відношення високоліквідних до робочих активів	0,06
Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	0,60
Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів	0,41

1	2
Коефіцієнт генеральної ліквідності зобов'язань	0,04

Джерело: складено автором на основі [26].

Підставивши у формулу 2.1 отримані дані, розраховано стандартизовані значення показників ліквідності АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 роки, дані про що наведені у наступній матриці:

$$Z_{ij} = \begin{bmatrix} 1,22 & 0,01 & 0,16 & -0,03 & 0,15 & 0,77 \\ 0,00 & -0,01 & 0,31 & -0,03 & 0,03 & 0,00 \\ -1,22 & 0,00 & -0,47 & 0,07 & -0,19 & -0,77 \end{bmatrix}.$$

Після виявлення того, що наведена вище матриця вже є стандартизованою, наступним кроком є визначення вектору-еталону ліквідності.

Беручи до уваги те, що при зростанні величини даних показників із рис. 2.11 відбувається паралельно збільшення резерву ліквідності, їх віднесено до категорії стимуляторів.

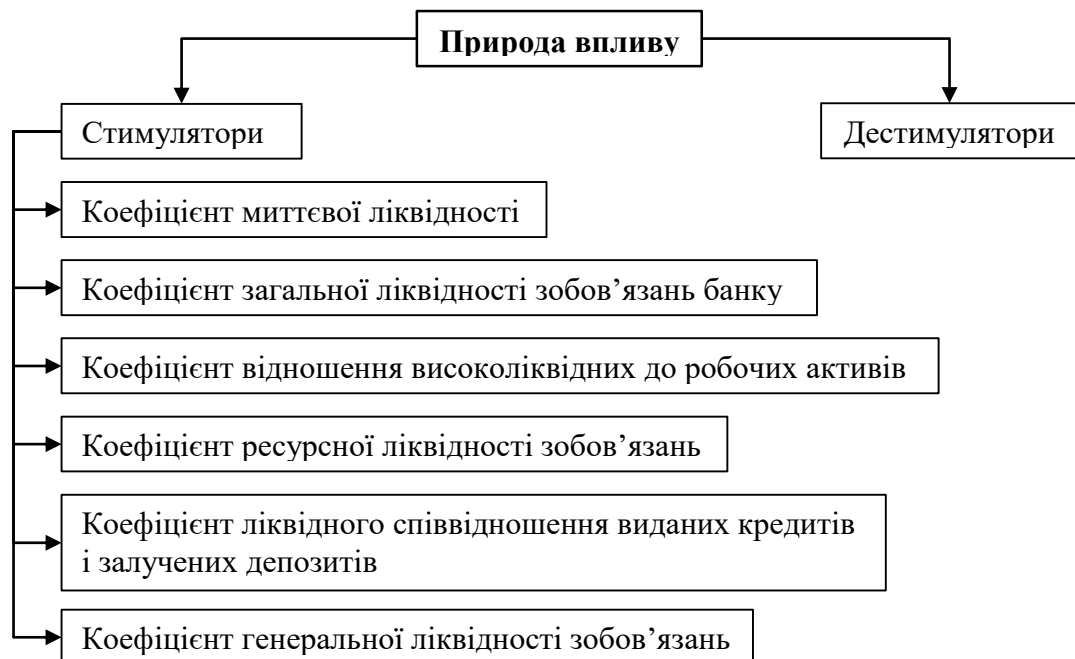


Рис. 2.11. Характеристика базового вектору-еталону показників ліквідності банку

Джерело: складено автором на основі [26].

Далі відповідно до розміщеної раніше матриці необхідно визначити значення вектора-еталона, що є орієнтиром розвитку для зазначених показників ліквідності:

$$P_0 = (1,22; 0,01; 0,31; 0,07; 0,15; 0,77).$$

Наступним не менш важливим етапом після того, як було визначено та охарактеризовано вектор-еталон, потрібно з'ясувати відстань між визначеними складовими, які становлять стандартизовану матрицю, та вектором-еталоном. Це можна зробити, скориставшись наступною формулою:

$$C_{i0} = \sqrt{\sum_{j=1}^m (Z_{ij} - Z_{oj})^2} \quad (2.3)$$

Відстані між об'єктами за відповідні роки будуть мати такі значення:

$$\begin{aligned} C_{2021} &= \sqrt{(1,22 - 1,22)^2 + (0,01 - 0,01)^2 + (0,16 - 0,31)^2 + (-0,03 - 0,07)^2 + (0,15 - 0,15)^2 + (0,77 - 0,77)^2} = 0,18; \\ C_{2022} &= \sqrt{(0 - 1,22)^2 + (-0,01 - 0,01)^2 + (0,31 - 0,31)^2 + (-0,03 - 0,07)^2 + (0,03 - 0,15)^2 + (0 - 0,77)^2} = 1,45; \\ C_{2023} &= \sqrt{(-1,22 - 1,22)^2 + (0 - 0,01)^2 + (-0,47 - 0,31)^2 + (0,07 - 0,07)^2 + (-0,19 - 0,15)^2 + (-0,77 - 0,77)^2} = 3,01. \end{aligned}$$

Після проведення даних розрахунків необхідним є пошук середнього значення відстані вектора-еталона за всі три роки. Тоді величина середньої відстані становитиме:

$$\bar{C} = \frac{0,18 + 1,45 + 3,01}{3} = 1,55.$$

Крім цього до числа етапів таксономічного аналізу належить обчислення стандартного відхилення коефіцієнтів ліквідності банківської. Даний показник можна розрахувати за такою формулою:

$$S_0 = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m (C_{i0} - \bar{C}_0)^2} \quad (2.4)$$

Відповідно до попередньо розрахованих даних стандартне відхилення для ліквідності обраного банку дорівнює:

$$S_0 = \sqrt{\frac{1}{3} (0,18 - 1,55)^2 + (1,45 - 1,55)^2 + (3,01 - 1,55)^2} = 1,16.$$

Якщо ж переходити до максимально можливого відхилення для вектора-еталона, то його значення є змога визначити за допомогою нижче поданої формули:

$$C_0 = \bar{C} + 2S_0 \quad (2.5)$$

Тоді максимально можливе відхилення показників банківської ліквідності становитиме:

$$C_0 = 1,55 + (2 * 1,16) = 3,86.$$

Показники рівня розвитку коефіцієнтів ліквідності у свою чергу можна розрахувати наступним чином за рахунок далі висвітленої формули:

$$d_i = \frac{C_{i0}}{C_0} \quad (2.6)$$

$$d_{2021} = \frac{0,18}{3,86} = 0,05;$$

$$d_{2022} = \frac{1,45}{3,86} = 0,38;$$

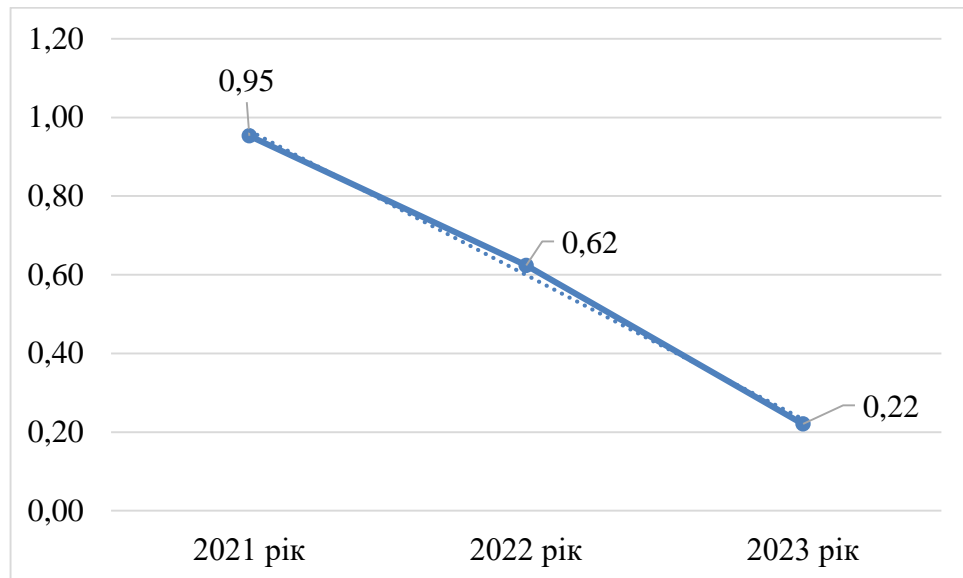
$$d_{2023} = \frac{3,01}{3,86} = 0,78.$$

Останнім кроком даного аналізу є визначення коефіцієнта таксономії, користуючись даною формулою:

$$K_i = 1 - d_i \quad (2.7)$$

Результати цих розрахунків за 2021-2023 роки висвітлені на наступному рис. 2.12.

Як видно із рис. 2.12 протягом наведеного періоду спостерігалась тенденція до зменшення величини показника на 0,73, що може спричинити послаблення ліквідної позиції даного банку. Даний характер змін можна пояснити зростання ризиків дефолту за кредитами і послаблення виробничих потужностей, що спонукає банківську установу до скорочення кредитного портфеля. Разом з цим нестабільна ситуація із кількістю робочих місць та ситуація невизначеності щодо провадження діяльності у подальшому можуть відіграти роль у закритті тимчасових депозитних рахунків, є ймовірність зростання питомої ваги коштів на поточних рахунках, що слугує підставою для зростання ризику ліквідності банку.



**Рис. 2.12. Динаміка величини показника таксономічної ліквідності
АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр.**

Джерело: складено автором на основі [26].

У процесі організації управлінських заходів стосовно активів та зобов'язань банківської установи з метою контролю рівня ризику відсоткової ставки зростає необхідність в оцінці того, наскільки чутливими є як окремі статі, так і баланс банку в цілому до відсоткового ризику. Місце індикатора чутливості балансу до відсоткового ризику займає показник гепу. На практиці ця категорія іноді застосовується для того, щоб охарактеризувати різницю або ж «розрив» між визначеними показниками, для співвідношення яких притаманна певна збалансованість і пропорційність. Прикладом цього може слугувати співвідношення між величиною середньої заробітної плати та значенням темпів приросту продуктивності праці.

Результати розрахунків геп-аналізу для АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 роки наведені далі у табл. 2.13.

Із табл. 2.13 видно, що дані вказують на те, що займає грошові засоби на тривалий проміжок часу і кредитує на короткий термін. Якщо б спостерігався протилежний характер розвитку подій, а саме наявність негативного кумулятивного розриву (гепу), то це свідчило б про фінансування довгострокових активів короткостроковими зобов'язаннями.

Таблиця 2.13

Аналіз розриву (гепу) для АТ «Райффайзен банк» за 2021-2023 рр., тис. грн.

Назва показника	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Активи	126431807	166362269	189192017
Зобов'язання	110656435	149085444	167119310
Розрив (геп)	15775372	17276825	22072707
Кумулятивний розрив (геп)	15775372	33052197	55124904

Джерело: складено автором на основі [26].

Як відомо, для того, щоб банківська установа виконувала взяті на себе зобов'язання повною мірою та відповідно до строків, важливим є дотримання нею встановлених НБУ нормативів, зокрема LCR та NSFR, що повинно водночас не лише сприяти наближенню національної банківської системи до європейських стандартів щодо пруденційного нагляду, а й збереженню її стабільності.

Так як проблем із дотриманням нормативів ліквідності та платоспроможності у АТ «Райффайзен банк» впродовж останніх трьох років не було виявлено, важливим є підтримка ним досягнутих оптимальних значень і в подальшому. Разом із цим спостерігалась певна нестабільність у коефіцієнтах ліквідності, тому даному банку відповідно до сучасних умов економічного розвитку для того, щоб зменшити ризики, як і банківським установам в цілому доцільним є проведення наступних заходів:

- розширення диверсифікації активів;
- покращення рівня якості власних активів, спираючись на те, що отримання збитків переважно зумовлено наявністю неякісних активів, після чого настає збільшення величини резервів, що у кінцевому результаті призводить до суттєвого збільшення витрат банку;
- надання кредитів лише тій групі позичальників, які характеризуються надійністю та для яких притаманна висока платоспроможність.

Якщо ж вести мову про платоспроможність банку, то ефективними способами її забезпечення можуть стати:

- аналіз впливу, який здійснюють певні банківські операції, проведення яких тягне за собою зміни у структурі активів та пасивів;

- оцінювання того, наскільки ризиковими є певні активи, якою прибутковістю вони характеризуються та можливості їх трансформування у форму засобів платежу;

- проведення оцінки того, які є можливості для використання джерел зовнішнього походження з метою збільшення ліквідних ресурсів;

- складання прогнозів щодо змін у пропорціях величини виданих кредитів та залучених коштів, зважаючи на різного роду макро- і мікроекономічні чинники;

- активізація заходів, втілення яких пов'язане із збереженням і масштабуванням ринку клієнтів;

- організація вичерпних маркетингових досліджень, що є досить актуальним заходом, зважаючи на те, що маркетингова сторона діяльності належала до можливостей даного банку згідно із результатами SWOT-аналізу.

Підсумовуючи вище викладене, можна зробити висновок, що підтримка прийнятної ліквідності і платоспроможності і націленість на досягнення її оптимального стану постає важливим завданням для банку особливо в контексті функціонування в умовах нестабільного економічного середовища. У зв'язку з цим суттєвого значення набуває зважений підбір відповідних способів покращення значень даних показників із врахуванням зовнішніх чинників та особливостей функціонування конкретного банку.

Висновки до розділу 2

1. У підсумку можна сказати, що серед активів, які збільшились, можна виокремити збільшення ролі надання кредитів та авансів іншим банкам. До того ж позитивні тенденції простежувались особливо у величині інвестицій в цінні папери та нематеріальних активів за винятком гудвілу. Однак відмітка, що описує обсяги кредитів клієнтів навпаки – ознаменувалась суттєвим скороченням, що може сигналізувати про послаблення кредитної діяльності саме в бік клієнтів, що носить досить неоднозначний характер. Найбільш суттєвими

за часткою у структурі активів були кредити та аванси клієнтам, кредити та аванси банкам і грошові кошти та їх еквіваленти. Що стосується власного капіталу, то в цілому він збільшився, що є досить сприятливим явищем, за рахунок нерозподіленого прибутку і резервних та інших фондів банку, однак інші резерви банку зазнали скорочення. У структурі власного капіталу найбільшу питому вагу становив статутний капітал, резервні та інші фонди банку та емісійний дохід. В цілому величина зобов'язань зросла, а особливої уваги заслуговує стабільне зростання коштів клієнтів, що може свідчити про активізацію пасивних операцій саме щодо клієнтів. У структурі зобов'язань найбільшою мірою впродовж всіх трьох років були зосереджені саме кошти клієнтів та інші фінансові зобов'язання. В цілому банк АТ «Райффайзен банк» хоч із тимчасовим зменшенням величини прибутку у 2022 році, але продовжував провадити прибуткову діяльність та збільшив величину прибутку у 2023 році попри вплив чинників зовнішнього середовища, що негативно відобразився на низці показників.

2. Загалом, проаналізувавши головні показники, що описують функціонування банку, є змога підсумувати, що у АТ «Райффайзен банк» наявні послаблення фінансової стійкості водночас при неоднозначному характері прояву прибутковості та ділової активності.

3. Зміцнення ліквідності банку представляє собою особливо важливе завдання для банку, оскільки оптимальний її контроль дозволяє проводити операції, пов'язані із перерахуванням грошових засобів з одного рахунку на інший, здійснювати планові і позапланові виплати щодо депозитних рахунків відповідно до строків, надавати позички і т. ін. Якщо говорити про поліпшення стану платоспроможності, то воно повинно базуватись насамперед на засадах управління, спрямованого на антикризові цілі та на використанні моделей діагностики банкрутства. Для покращення ефективності аналізу ліквідності та управлінських дій стосовно неї здійснено таксономічний аналіз ліквідності АТ «Райффайзен банк». Завдяки даному методу оцінки стану ліквідності банківської установи, що базується на розрахунку інтегрального показника коефіцієнта

таксономії з'явилась можливість більш детально виявити особливості динаміки її показників. Крім цього виконано геп-аналіз, що надав змогу виявити на які строки банк позичає кошти та кредитує ними інших. На основі цього визначено комплекс заходів, що сприяв б покращенню та підтримці наявних значень показників ліквідності т платоспроможності.

ВИСНОВКИ

У результаті виконання кваліфікаційної роботи досліджено теоретико-методологічні аспекти, які становлять основу аналізу ліквідності та платоспроможності банківської установи, проаналізовано стан ліквідності та платоспроможності АТ «Райффайзен банк» та визначено шляхи їх зміцнення.

Для досягнення поставленої мети виконано наступні **завдання**:

1. Вивчено сутність понять ліквідності та платоспроможності банківської установи внаслідок чого є можливість зробити висновок, що в економічній літературі відсутнє єдине стале визначення ліквідності банківської установи, оскільки існують погляди, в аспекті яких цей термін розглядається як «запас» і «поток», та водночас виникають більш розкриті трактування його як своєрідного «прогнозу». Однак для ліквідності банку характерна постійність її зв'язку із виконанням взятих на себе зобов'язань вчасно та повною мірою. Поняття платоспроможності можна вважати більш широким, через те, що його сутність включає не лише змогу перетворювати активи у стан швидко реалізованих, а й передбачає наявність у фізичної чи юридичної особи здатності вчасного і повного виконання власних платіжних зобов'язань, які супроводжуються відповідними кредитними, торговими та іншими операціями, що несуть грошовий характер. Тобто ліквідність постає у вигляді важливої умови для платоспроможності, що підлягає контролю за дотриманням не тільки фізичною або юридичною особою, а й певним зовнішнім органом.

2. Визначено роль ліквідності та платоспроможності для банківської установи та розкрито методологічні засади їх аналізу, зокрема виявлено, що ліквідність виступає для банківської установи у ролі умови забезпечення стійкості фінансового стану, разом з якою розташовуються прибутковість взаємодій та ризикованість як активних, так і пасивних операцій. Підтримка оптимального стану платоспроможності також виступає нагальним завданням, саме його наявність відкриває перед банківською установою можливість повернення, наприклад, втраченої ліквідності та балансів до бажаного стану

через запозичення із зовнішніх джерел. До того ж охарактеризовано основні методи оцінки потреби банківської установи у ліквідних коштах, що представлені методом структурних коштів, методом коефіцієнтів та методом об'єднання джерел та використання коштів.

3. Здійснено ознайомлення із нормативно-правовим та інформаційним забезпеченням аналізу ліквідності та платоспроможності банківської установи, що представлені кодексом, законами, різноманітними постановами та рішенням. Однак дані документи потребують доповнення та більш детального розкриття інформації про дані категорії з огляду на їх значимість у процесі управління та планування діяльності банку у майбутньому. Крім цього здійснено SWOT-аналіз і PEST-аналіз АТ «Райффайзен банк», що дозволило окреслити ті напрями, на які банку слід звернути увагу для покращення діяльності і зміцненні позиції серед конкурентів, виявивши слабкі сторони і ряд факторів, які тим чи іншим чином впливають а його функціонування.

4. Сформовано фінансово-економічний паспорт АТ «Райффайзен банк» та окреслено місію, цінності діяльності та візію банку і встановлено його спрямованість на сприяння подальшого розвитку у напрямку якості послуг та новітніх технологій, що підтверджується початком застосуванням «хмарних технологій» у 2022 році.

5. Здійснено фінансово-економічний аналіз діяльності АТ «Райффайзен банк» та з'ясовано збільшення активів, власного капіталу та зобов'язань. У структурі активів та зобов'язань всі три роки переважали кредити та аванси клієнтам (винятком є 2023 рік, коли інвестиції в цінні папери переважали) і кошти клієнтів відповідно, а власний капітал здебільшого був представлений найбільшою питомою вагою статутного капіталу (лише 2023 році його перевищувала частка резервних та інших фондів). У ході дослідження того, як змінювалась структура активів, власного капіталу та зобов'язань визначено, що посилилась роль інвестицій в цінні папери, значно зросла питома вага нерозподіленого прибутку та забезпечень у структурі зобов'язань. Разом з цим для банку було притаманне скорочення обсягу прибутку, який він отримував,

порівнюючи дані за 2023 і 2021 роки, що могло бути зумовлене певною мірою значним збільшенням процентних, адміністративних та операційних та витрат і зменшенням чистого комісійного доходу, прибутку, що відноситься до власників материнського підприємства і прибутку, що відноситься до часток участі, що не забезпечують контролю, та нестабільністю величини базового прибутку на акцію, що належить власникам банку. Виходячи із результатів аналізу основних показників, які описують діяльність АТ «Райффайзен банк» також виявлено оптимальні значення показників прибутковості (виняток становили зниження рентабельності активів і пасивів), погіршення фінансової стійкості, посилення ділової активності із активізацією інвестиційної активності банку.

6. Оцінено стан ліквідності та платоспроможності АТ «Райффайзен банк» за результатами чого є можливість зробити висновки про те, що в цілому у АТ «Райффайзен банк» показники ліквідності зазнали зменшення, але як відповідали прийнятним значенням. Виняток становили лише коефіцієнт відношення активів до робочих та коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів, у випадку яких наявна невідповідність до зазначених рамок. У випадку нормативів, то їх банк дотримувався, хоча у випадку LCRiv (Коефіцієнт покриття ліквідністю за іноземними валютами) відбулось зниження величини за дані роки, що вірогідно було спричинено дестабілізацією економічного середовища у 2022 році.

7. Окреслено шляхи зміцнення ліквідності та платоспроможності АТ «Райффайзен банк» в умовах мінливого середовища з огляду на стан показників ліквідності та платоспроможності на основі проведеного таксономічного аналізу та геп-аналізу.

Таким чином, з огляду на важливість ліквідності та платоспроможності для банківської установи та потребу у пошуку і вдосконаленні методів їх прогнозування, що б забезпечили можливість складати дієві плани впровадження заходів, спрямованих на збалансування активних та пасивних операцій за строками і обсягами, проведення подальших досліджень у рамках цієї тематики можна вважати перспективним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Дебет-Кредит» - український бухгалтерський портал. Нацбанк запровадив новий норматив довгострокової ліквідності для банків : веб-сайт. URL: <https://news.dtki.ua/finance/bank-system/59853-nacbank-zaprovadiv-novii-normativ-dovgostrokovoyi-likvidnosti-dlia-bankiv> (дата звернення 05.05.2024).
2. Business News Daily. What is a SWOT Analysis? (And When To Use It) : веб-сайт. URL: <https://www.businessnewsdaily.com/4245-swot-analysis.html> (дата звернення 13.05.2024).
3. Clarity Project. АТ «Райффайзен банк» : веб-сайт. URL: <https://clarity-project.info/edr/14305909> (дата звернення 29.04.2024).
4. Creately. PEST Analysis Template : веб-сайт. URL: <https://creately.com/diagram/example/gsx1cnem6/pest-analysis-template> (дата звернення 13.05.2024).
5. eSputnik. SWOT-аналіз із прикладами : веб-сайт. URL: <https://esputnik.com/uk/blog/swot-analiz-iz-prikladami> (дата звернення 13.05.2024).
6. Finance.ua. Рейтинг дебетових карток : веб-сайт. URL: <https://finance.ua/ua/cards/debit-rating> (дата звернення 13.05.2024).
7. Forbes Ukraine. Народжувальність в Україні скоротилася на третину від довоєнного рівня : веб-сайт. URL: <https://forbes.ua/news/narodzhuvanist-v-ukraini-skorotilasya-na-tretinu-vid-dovoennogo-rivnya-opendatabot-31012024-18877> (дата звернення 13.05.2024).
8. Forbes Ukraine. Складний шлях до 5G в Україні. Чому його варто розпочати з питання кібербезпеки? Розповідає дослідник Станіслав Юхименко : веб-сайт. URL: <https://forbes.ua/innovations/skladniy-shlyakh-do-5g-v-ukraini-chomu-yogo-varto-rozpochati-z-pitannya-kiberbezpeki-rozpovidae-doslidnik-stanislav-yukhimenko-19032024-19979> (дата звернення 13.05.2024).
9. Fractus. PEST-аналіз: вивчення зовнішнього середовища : веб-сайт. URL: <https://fractus.com.ua/uk/blog/pest-analiz-vivchennya-zovnishnogo-seredovishha/> (дата звернення 13.05.2024).

10. INDIGO Tech Recruiters. Ротація співробітників: способи переміщення фахівців усередині організації : веб-сайт. URL: <https://indigo.co.ua/ua/blog/rotaciya-kadrov-sposoby-peremeshheniya-sotrudnikov-vnutri-organizacii> (дата звернення 13.05.2024).
11. LIGA.NET. Тренди 2024 року: що нового буде в фізактивності, харчуванні та психотерапії : веб-сайт. URL: <https://life.liga.net/poyasnennya/article/trendy-2024-roku-shcho-novoho-bude-v-fizaktyvnosti-kharchuvanni-ta-psykhoterapii> (дата звернення 13.05.2024).
12. М.Е.Дос. Зміни щодо особливостей оподаткування банків: закон підписано : веб-сайт. URL: <https://medoc.ua/index.php/blog/zmini-shhodo-osoblivostej-opodatkuvannja-bankiv-zakon-pidpisano-> (дата звернення 13.05.2024).
13. PRAVO.UA. Запровадження стандартів контролю якості НАССР в Україні : веб-сайт. URL: <https://pravo.ua/zaprovadzhennia-standartiv-kontroliu-iaкости-haccp-v-ukraini/> (дата звернення 13.05.2024).
14. ROA - рентабельність активів : веб-сайт. URL: <https://ukrfondrinok.com/dovidnyk/slovnyk/76-roa> (дата звернення 07.05.2024).
15. Robinhood. What is Solvency? : веб-сайт. URL: <https://learn.robinhood.com/articles/7fLcxXb3hmfww1K4Y528gj/what-is-solvency/> (дата звернення 14.05.2024).
16. SPEKA. Доступ до інтернету: яка ситуація в Україні : веб-сайт. URL: <https://speka.media/dostup-do-internetu-v-ukrayini-comu-ne-vsi-mayut-zvyazok-i-yak-nad-cim-pracyuyut-9g4x89> (дата звернення 13.05.2024).
17. SPEKA. Скільки українців не мають доступу до інтернету і коли ми подолаємо цифровий розрив : веб-сайт. URL: <https://speka.media/skilki-ukrayinciv-dosi-ne-mayut-dostupu-do-internetu-i-shho-robiti-z-cifrovim-rozrivom-plg4x9> (дата звернення 13.05.2024).
18. The Instapreneurs. SWOT-аналіз як у Гарварді: як знайти сильні та слабкі сторони проєкту : веб-сайт. URL: <https://www.theinstapreneurs.com.ua/blog-posts/what-is-swot-analysis> (дата звернення 13.05.2024).

19. The Page. Плюси і мінуси додатків популярних українських банків: огляд The Page : веб-сайт. URL: <https://thepage.ua/ua/banks/rejting-bankivskih-dodatktiv-top-12> (дата звернення 13.05.2024).
20. YouControl. АТ «Райффайзен банк» : веб-сайт. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/14305909/ (дата звернення 29.04.2024).
21. Аналіз власного капіталу за допомогою методу коефіцієнтів : веб-сайт. URL: <https://buklib.net/books/23105/> (дата звернення 07.05.2024).
22. Аналіз ділової активності : веб-сайт. URL: <https://library.if.ua/book/59/4187.html> (дата звернення 07.05.2024).
23. Аналіз ліквідності : веб-сайт. URL: <https://buklib.net/books/29191/> (дата звернення 06.05.2024).
24. Аналіз фінансової стійкості : веб-сайт. URL: <https://buklib.net/books/29141/> (дата звернення 08.05.2024).
25. Аналіз фінансової стійкості банку : веб-сайт. URL: <http://surl.li/niiuw> (дата звернення 08.05.2024).
26. АТ «Райффайзен банк» : веб-сайт. URL: <https://raiffeisen.ua/> (дата звернення 29.04.2024).
27. Бізнес.Район. Громадяни понад ста країн відкрили бізнес в Україні під час війни : веб-сайт. URL: <https://business.rayon.in.ua/news/707301-gromadyani-ponad-sta-krain-vidkrili-biznes-v-ukraini-pid-chas-viyni> (дата звернення 13.05.2024).
28. Блащук-Дев'яткіна Н. З. Конспект лекцій з навчальної дисципліни аналіз банківської діяльності. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. 131 с.
29. Волвенкова М. М., Коротка О. О., Шептуха О. М. Управління ризиком ліквідності і платоспроможності банку. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 17. С. 776-778. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-%202017/156.pdf> (дата звернення 16.05.2024).

30. Гірняк В. В., Путьківський Т. А. Управління ліквідністю банків за умов економічної нестабільності (на прикладі АТ «Ощадбанк»). *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 22. С. 766-773. URL: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/144.pdf> (дата звернення 27.05.2024).
31. Гладчук О. М., Марич М. Г., Нікіфоров П. О., Федішин М. П. Банківська система : навч. посіб. Чернівці : ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2023. 224 с.
32. Грудзевич У., Дребот Н. Аналіз ліквідності та прибутковості банківської системи України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 48. URL: <file:///C:/Users/Acer/Downloads/2277-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-2193-1-10-20230413.pdf> (дата звернення 15.05.2024).
33. Гунько Н. І. Сутність та види ліквідності комерційного банку. *Сучасний стан та перспективи розвитку фінансової системи України* : зб. наукових праць XII Всеукр. наук.-практ. Інтернет – конф., м. Вінниця, 16 черв. 2023 р. Вінниця, 2023. С. 53-61.
34. Данік Н. В., Тодоренко Є. В. Підвищення ліквідності комерційного банку. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 42. С. 302-306. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2020/42_2020_ukr/53.pdf (дата звернення 07.05.2024).
35. Дебет-Кредит - український бухгалтерський портал. НБУ змінив Правила організації статзвітності: що нового? : веб-сайт. URL: <https://news.dtkr.ua/finance/bank-system/88356-nbu-zminiv-pravila-organizaciyi-stat-zvitnosti-shho-novogo> (дата звернення 13.05.2024).
36. Демянчук О. І., Мартинюк О. В. Аналіз рівня фінансової безпеки комерційних банків. *Modern engineering and innovative technologies*. 2023. Вип. 25 (4). С. 53-61. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8944/1/Analysis%20of%20the%20level%20of%20financial%20security%20of%20commercial%20banks.pdf> (дата звернення 13.05.2024).
37. Дзеркало тижня. В Україні презентували бачення розвитку інновацій: на чому хоче зосередитися влада : веб-сайт. URL:

<https://zn.ua/ukr/reforms/v-ukrajini-prezentovali-bachennja-rozvitku-innovatsij-na-chomu-khoche-zosereditisja-vlada.html> (дата звернення 13.05.2024).

38. Директива GROUP - консалтингове агентство з сертифікації. НАССР: загальні положення : веб-сайт. URL: <https://www.direktiva.com.ua/uk/haccp-zahalni-polozhennja> (дата звернення 13.05.2024).

39. Дія. Бізнес. Що таке PEST-аналіз : веб-сайт. URL: <https://business.diaa.gov.ua/handbook/marketing/so-take-pest-analiz> (дата звернення 13.05.2024).

40. Дорохова К. Е., Журавльова Т. О. Основи аналізу ліквідності і платоспроможності комерційного банку. World science: problems, prospects and innovations : the 3rd International scientific and practical conference, м. Торонто, 25-27 листоп. 2020 р. Торонто, 2022. С. 494-498.

41. Економічна безпека України : монографія / В. Г. Федоренко та ін. ; за ред. В. Г. Федоренка, І. М. Грищенка, Т. Є. Воронкової. Київ : ТОВ «ДКС центр», 2017. 462 с.

42. Економічна правда. Авторське право проти штучного інтелекту. Хто переможе? : веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/10/6/705195/> (дата звернення 13.05.2024).

43. Економічна правда. Війна – не перешкода. Інвестиції в Україну зростають, але для відновлення замало. Що треба зробити владі? : веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/04/25/712862/> (дата звернення 13.05.2024).

44. Економічна правда. Майбутнє належить тим, хто впроваджує інновації: як Україні наздогнати розвинені країни світу : веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/04/8/712140/> (дата звернення 13.05.2024).

45. Економічна правда. Нацбанк підвищив банківські нормативи обов'язкового резервування : веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/08/10/703086/> (дата звернення 13.05.2024).
46. Економічна правда. НБУ скасував розрахунок банками нормативу короткострокової ліквідності : веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/03/23/684538/> (дата звернення 05.05.2024).
47. Економічна правда. Обсяг українського імпорту з початку року майже вдвічі перевищив експорт : веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/10/13/705445/> (дата звернення 13.05.2024).
48. Економічна правда. Оприлюднено нову Стратегію розвитку фінансового сектору України : веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/08/29/703701/> (дата звернення 13.05.2024).
49. Економічна правда. Тренд на органічне в Україні: як розвивається та що пропонує ринок : веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/01/18/708903/> (дата звернення 13.05.2024).
50. Економічна правда. Як розвиток фінтех змінює досвід надання банківських послуг : веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/12/18/707820/> (дата звернення 13.05.2024).
51. Замковий О. І., Марнопольська А. О. Сутність та фактори впливу на ліквідність банку. *Тиждень студентської науки – 2022* : матеріали 77 студ. наук.-техн. конф., м. Дніпро, 16-20 трав. 2022 р. Дніпро, 2022. С. 487-489.
52. Зянько В. В., Єпіфанова І. Ю., Коваль Н. О., Ткачук Л. М. Банківський менеджмент : навч. посіб. 3-те вид., доп. Вінниця : ВНТУ, 2022. 170 с.
53. Іващук О. Новітні підходи до управління ризиком ліквідності банківських установ. 2021. С. 200-202. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/42966/1/%D0%86%D0%B2%D0%B0%D1%89%D1%83%D0%BA.pdf> (дата звернення 17.05.2024).

54. Інтерфакс-Україна - інформаційне агентство. Підвищення податку на прибуток банків до 50% у 2023 р. і до 25% у подальших може спричинити збільшення спреда між ставками за кредитами та депозитами – думка : веб-сайт. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/949770.html> (дата звернення 13.05.2024).

55. Інтерфакс-Україна - інформаційне агентство. Потреби в системі охорони здоров'я зростають через війну - керівник Офісу ВООЗ в Україні : веб-сайт. URL: <https://interfax.com.ua/news/interview/946050.html> (дата звернення 13.05.2024).

56. Кодекс України з процедур банкрутства : Кодекс України; Закон, Кодекс від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. Дата оновлення: 08.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19> (дата звернення 15.05.2024).

57. Козак А. Р., Криворучко Н. М., Пелех О. Р., Руцишин Н. М. Сучасний стан банківської системи України та перспективи її розвитку. *Вісник ЛТЕУ*. 2024. №75. С. 27-36. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1512/1423> (дата звернення 06.05.2024).

58. Косова Т. Д. Аналіз банківської діяльності: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 486 с.

59. Кубах Т., Койло В., Єфіменко А. Використання таксономічного аналізу при оцінці ліквідності банку. *Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві*. 2023. Вип. 2(48). С. 38-49. URL: <https://ser.net.ua/index.php/SER/article/view/492/486> (дата звернення 24.05.2024).

60. Ладан О. І. Фактори впливу на ліквідність банків України. *Стратегічні напрями підвищення конкурентоспроможності підприємств у сучасних умовах господарювання* : зб. тез доп. VII Всеукр. наук.-практ. заоч. конф., м. Черкаси, 17 квіт. 2020 р. Черкаси, 2020. С. 239-241.

61. Макаренко Ю. П., Сущенко Т. В. Аналіз управління ліквідністю банку. *Ефективна економіка*. 2022. №1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/11.pdf (дата звернення 24.05.2024).

62. Марченко О. В., Линьова В. Д. Аналіз підходів до визначення терміна «платоспроможність банку». *БізнесІнформ*. 2020. № 5. С. 56-61. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-5_0-pages-56_61.pdf (дата звернення 17.05.2024).
63. Михайлик О. М., Страшинська Л. В. Використання методики таксономічного аналізу для оцінювання рівня продовольчої безпеки України. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 49. URL: <file:///C:/Users/Acer/Downloads/2313-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-2230-1-10-20230428.pdf> (дата звернення 29.05.2024).
64. Мінфін. АТ «Райффайзен банк» : веб-сайт. URL: <https://minfin.com.ua/ua/company/aval/> (дата звернення 29.04.2024).
65. Мінфін. Індекс інфляції в Україні 2024 : веб-сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/> (дата звернення 13.05.2024).
66. Мінфін. Облікова ставка НБУ 2024 : веб-сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/nbu/refinance/> (дата звернення 13.05.2024).
67. Мінфін. Рейтинг стійкості банків за підсумками 4 квартала 2023 : веб-сайт. URL: <https://minfin.com.ua/ua/banks/rating/?date=2024-01-01> (дата звернення 13.05.2024).
68. Національний банк України. Упроваджуються нормативи ліквідності LCR та NSFR для банківських груп : веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/uprovadjuyutsya-normativi-likvidnosti-lcr-ta-nsfr-dlya-bankivskih-grup> (дата звернення 20.05.2024).
69. Оладенко І. Ліквідність комерційного банку: сутність та управління. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2013/visnuk_89.pdf (дата звернення 06.05.2024).
70. Опендабот. АТ «Райффайзен банк» : веб-сайт. URL: <https://opendatabot.ua/c/14305909> (дата звернення 29.04.2024).

71. Опендабот. Державні банки заробили 62% від загального прибутку усіх банків країни : веб-сайт. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/banks-incomes-2023-11> (дата звернення 13.05.2024).

72. Оцінка ефективності діяльності : веб-сайт. URL: <https://buklib.net/books/28334/> (дата звернення 07.05.2024).

73. Перерва Р. Р., Шевцова О. Й. Ліквідності банку: поняття та фактори впливу. Сучасні тенденції в розвитку банківської системи та фінансових ринків України : матеріали III всеукр. студентської наук.-практ. конф, м. Дніпро, 2023 р. Дніпро, 2023. С. 97-98.

74. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. Дата оновлення: 27.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення 15.05.2024).

75. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Постанова Національного банку України; Інструкція від 28.08.2001 р. № 368. Дата оновлення: 01.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01> (дата звернення 14.05.2024).

76. Про затвердження Положення про виведення неплатоспроможного банку з ринку : Фонд гарант.вкладів фізич.осіб; Рішення, Положення, Картка, Форма типового документа, Форма, Перелік, Реєстр від 05.07.2012 р. № 2. Дата оновлення: 10.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1581-12#Text> (дата звернення 16.05.2024).

77. Про затвердження Положення про екстрену підтримку Національним банком України ліквідності банків : Постанова Національного банку України; Положення, Перелік, Критерії від 14.12.2016 р. № 411. Дата оновлення: 08.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0411500-16#Text> (дата звернення 15.05.2024).

78. Про затвердження Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи : Постанова Національного банку України; Положення від 17.09.2015 р. № 615. Дата оновлення: 15.04.2023. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15#Text> (дата звернення 16.05.2024).

79. Про особливості регулювання ліквідності банків у період дії воєнного стану : Постанова Національного банку України від 24.02.2022 р. № 22. Дата оновлення: 19.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0022500-22#Text> (дата звернення 16.05.2024).

80. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України від 23.02.2012 р. № 4452-VI. Дата оновлення: 19.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17> (дата звернення 16.05.2024).

81. Профспілка працівників освіти і науки України. З 1 квітня збільшується мінімальна заробітна плата : веб-сайт. URL: <http://surl.li/twite> (дата звернення 13.05.2024).

82. Пустовгар С. А., Передун К. Є. Підхід до удосконалення ефективності оцінювання фінансової безпеки підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. №10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2019/61.pdf (дата звернення 25.05.2024).

83. РБК-Україна. Кількість відділень банків за рік скоротилася на 200: рейтинг на 1 січня : веб-сайт. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/kilkist-viddilen-bankiv-rik-skorotilasya-1704954503.html> (дата звернення 13.05.2024).

84. Рибак І. Шляхи удосконалення управління банківським ризиком ліквідності в Україні. *Актуальні проблеми економіки, підприємництва та управління на сучасному етапі* : матеріали доп. VII наук.-практ. конф. студ. та молод. вчених з міжнар. участю, м. Тернопіль, 21 жовт. 2022 р. Тернопіль, 2022. С. 354-357.

85. Слово і Діло – аналітичний портал. В Інституті демографії оцінили, як скоротилася чисельність населення України за два роки війни : веб-сайт. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/02/26/novyna/suspilstvo/instytuti-demohrafiyi-oczinyly-yak-skorotylasya-chyselnist-naselennya-ukrayiny-dva-roky-vijny> (дата звернення 13.05.2024).

86. Суспільне Культура. Вище за Болгарію, але нижче за Польщу: результати PISA-2022 виявили зниження рівня освіти в Україні : веб-сайт. URL: <https://suspilne.media/culture/633084-vise-bolgarii-ale-nizce-polsi-rezultati-pisa-2022-viavili-znizenna-rivna-osviti/> (дата звернення 13.05.2024).

87. Суспільне Новини. Безробітних в Україні зареєстровано вдвічі менше, ніж торік — Держслужба зайнятості : веб-сайт. URL: <https://suspilne.media/661564-bezrobitnih-v-ukraini-zareestrovano-vdvici-mense-niz-torik-derzsluzba-zajnatosti/> (дата звернення 13.05.2024).

88. Українська правда. Україна на понад 20% збільшує витрати на наукові розробки – міністр освіти : веб-сайт. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2023/11/9/257537/> (дата звернення 13.05.2024).

89. Укрінформ - інформаційне агентство. В Україні другою найбільшою проблемою після війни є корупція : веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3843018-v-ukraini-drugou-najbilsou-problemou-pisla-vijni-e-korupcia.html> (дата звернення 13.05.2024).

90. Укрінформ - інформаційне агентство. НБУ поновлює довоєнні вимоги до банків і запроваджує нові - Рожкова : веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3794082-nbu-ponovlue-dovoenni-vimogi-do-bankiv-i-zaprovadzue-novi-rozkova.html> (дата звернення 13.05.2024).

91. Укрінформ. НБУ підняв норматив довгострокової ліквідності для банків до 100% : веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3690396-nbu-pidnav-normativ-dovgostrokovoii-likvidnosti-dla-bankiv-do-100.html> (дата звернення 20.05.2024).

92. Чуркіна І. Є., Продан Т. Я. Виклики ліквідності та платоспроможності українських банків в сучасних реаліях. *Академічні візії*. 2023. Вип. 26. С 1-11. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/832/753> (дата звернення 23.05.2024).